

EU

PRO

PODRŠKA EVROPSKE UNIJE
RAZVOJU OPŠTINA

GODIŠNJI IZVEŠTAJ

1. januar - 31. mart 2020.

Republic of Serbia

UNOPS

Implementing partner

Opšti cilj:	Doprineti uravnoteženom društveno-ekonomskom razvoju u Srbiji	
Svrha:	Povećati konkurentnost i socijalnu koheziju manje razvijenih oblasti boljim tržišnim pozicioniranjem i konkurentnijim malim i srednjim preduzećima (MSP) kao i razvijanjem/poboljšanjem poslovnih mogućnosti i socijalne infrastrukture.	
Budžet:	25 miliona evra	
Datum početka:	1. januar 2018.	
Područje Programa:	Region Šumadije i zapadne Srbije i Region južne i istočne Srbije	
Donator:	Evropska unija	
Implementacioni partner:	Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS)	
Datum izveštaja:	11. februar 2020.	
Obuhvaćeni period:	1. januar - 31. decembar 2019.	
Autor:	UNOPS	

Akronimi

PO	Područje odgovornosti
OPP	Organizacija za podršku preduzećima
KT	Koordinaciono telo Vlade RS za Preševo, Bujanovac i Medveđu
PDP	Poziv za dostavljanje predloga
CIF	Fond za učešće građana (engl. <i>Citizens' Involvement Fund</i>)
 OCD	Organizacija civilnog društva
DEU	Delegacija Evropske unija
RAS	Razvojna agencija Srbije
OA	Opis akcije
EU	Evropska unija
FIDIC	Međunarodna federacija inženjera konsultanata (engl. <i>International Federation of Consulting Engineers</i>)
GIS	Geografski informacioni sistem
MRR	Mehanizam za rodnu ravnopravnost
DU	Dobro upravljanje
LJP	Ljudska prava
LSU	Lokalna samouprava
MGSI	Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture
MP	Ministarstvo privrede
MEI	Ministarstvo za evropske integracije
MMP	Mikro i mala preduzeća
UUP	Upravljanje uspešnim programima
NVO	Nevladina organizacija
NSNM	Nacionalni savet nacionalne manjine
OHCHR	Kancelarija Visokog komesara za ljudska prava
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
JS OSS	Jednošalterski sistem (engl. <i>One Stop Shop</i>)
PPF5	Pomoć u pripremi projekata 5 (engl. <i>Project Preparation Facility 5</i>)
PRINCE 2	Projekti u kontrolisanom okruženju (engl. <i>Projects In Controlled Environments</i>)
UOP	Upravni odbor Programa
RRA	Regionalna razvojna agencija
PDP	Poziv za dostavljanje predloga
RSOC	Operativni centar u Republici Srbiji
SKGO	Stalna konferencija gradova i opština
SDC	Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (engl. <i>Swiss Agency for Development and Cooperation</i>)
MSP	Mala i srednja preduzeća
PIMO	Kancelarija za upravljanje javnim ulaganjima (engl. <i>Public Investment Management Office</i>)
SIPRU	Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva (engl. <i>Social Inclusion and Poverty Reduction Unit</i>)
MSP	Malo i srednje preduzeće
OPZ	Opis poslova i zadataka

Rezime

Drugu godinu Programa podrške Evropske unije razvoju opština - EU PRO obeležili su period intenzivnog sprovođenja aktivnosti i snažan napredak ka ostvarivanju ciljeva. Program je zaključivanjem rezultata tri konkursa pokrenuta 2018. i sprovođenjem poziva za organizacije za podršku poslovanju 2019. godine odobrio još 167 projekata, što dovodi do ukupnog broja od 246 projekata. Tokom godine je završeno 30 projekata, a u prvom tromesečju 2020. godine se očekuje finalizacija još preko stotinu. Realizacija finansijskih sredstava pratila je intenzitet aktivnosti kroz isplatu 16.110.422 evra, odnosno 64% ukupnog budžeta Programa.

Program je tokom 2019. godine takođe povećao raznorodnost korisnika, pri čemu se 96 od 246 projekata finansira metodologijom dodele bespovratnih sredstava kojima upravljaju lokalne samouprave, 106 su preduzeća i preduzetnici a 42 korisnika su iz redova organizacija civilnog društva, regionalnih razvojnih agencija i naučno-tehnoloških parkova. Geografska pokrivenost Programom je ravnomerna, projekti EU PRO se sprovode u 74 od 99 opština. Aktivnosti kojima upravljaju lokalne samouprave se sprovode u 64 lokalne samouprave, pri čemu LSU vode projekte u 56 opština a u dodatnih osam su partneri.

Sprovedenim aktivnostima su takođe ostvareni opipljivi rezultati u lokalnim zajednicama. Preko 52.000 ljudi ostvaruje korist od unapređenih uslova u školskim i predškolskim ustanovama, ustanovama za sport i kulturu i poboljšanih uslova života usled izgradnje komunalne infrastrukture koji predstavljaju rezultat projekata unapređenja lokalne infrastrukture sprovedenih u 37 opština. Načela dobrog upravljanja se uz pomoć programa Swiss PRO ugrađuju u javne politike po kojima se upravljaju podržane institucije, čime se obezbeđuje održivost rezultata. Štaviše, 7676 ljudi ostvaruje korist od intervencija društveno odgovornog poslovanja koje sprovode 72 podržana preduzeća, a očekuje se da će aktivnosti na jačanju socijalne kohezije postići efekat kod preko 3000 ljudi.

Rezultati podrške preduzećima u toku 2019. godine su otvaranje 227 novih radnih mesta u 93 korisnička preduzeća, od kojih su u 108, odnosno 47,6%, zaposlenih žena. Efekat na društvo preko preduzeća korisnika umnogome nadilazi otvaranje radnih mesta - skoro polovina podržanih preduzeća je u vlasništvu mladih, odnosno žena (26 i 29), 60 preduzeća (odnosno 56%) imaju proizvodne pogone u ruralnim oblastima a 25 (odnosno 24%) su registrovana u opštinama najvećeg stepena nerazvijenosti, čime se ostvaruju efekti u oblastima gde su i potrebe najveće. Napredak podržanih preduzeća potvrđen je povećanjem izvoza za 25% tokom 2019, u poređenju sa 2018. godinom.

Štaviše, od dvadeset projekata odobrenih u okviru Poziva za podnošenje predloga projekata za organizacije za podršku poslovanju očekuje se da, pored unapređenja kapaciteta 26 OPP koje sprovode projekte, kroz razne intervencije unaprede konkurentnost i održivost najmanje 489 malih i srednjih preduzeća i preduzetnika.

Aktivnostima na unapređenju poslovnog okruženja je već ostvaren doprinos u smislu povećanja ulaganja, prvenstveno preko projekata ekonomske infrastrukture. Nadopunjujući rad republičkih i lokalnih vlasti, Program je doprineo ulaganjima u privredu od preko 12 miliona evra u Svilajncu, Paraćinu i Šapcu. Podjednako je važno da je unapređenjem uslova rada u postojećim industrijskim zonama u Priboju i Kragujevcu ostvarena korist za zaposlene i poslodavce, ali i da je takođe otvoreno bar 200 novih radnih mesta. Pored toga, pošto se izradom planova detaljne regulacije stvara planska podloga za izdavanje lokacijskih uslova, ova aktivnost je takođe doprinela olakšavanju realizacije javnih ulaganja u Užicu i unapređenju definisanja industrijskih zona u Rači i Merošini, pored jačanja pristupa izgradnji turističko-rekreativnih sadržaja u Velikoj Plani.

Projekti uvođenja geografskih informacionih sistema doprineće unapređenju uslova za ostvarivanje privrednog i društvenog razvoja kroz poboljšanje dostupnosti podataka. Pored toga, podrškom Programa u izradi projektno-tehničke dokumentacije povećava se i mogućnost realizacije projekata razvoja ekonomske infrastrukture u dvanaest lokalnih samouprava koje su korisnice programa.

Program je u okviru rada na jačanju socijalne kohezije u multietničkim opštinama kroz unapređenje društveno-ekonomskog položaja najmarginalizovanijih građana i građanki, kao i kroz bolju integraciju nacionalnih manjina, pokrenuo 21 projekat koji beleži pozitivne rezultate. U Vranju je osnovano i uspešno počelo poslovanje socijalno preduzeće za pružanje usluga štampanja tekstila, koje za cilj ima održivu podršku društveno-ekonomskog osnaživanja lica sa invaliditetom. Dodatna intervencija u vezi sa socijalnom kohezijom u cilju bolje integracije 750 dece albanske nacionalnosti iz Bujanovca i Preševa kroz unapređenje poznavanja srpskog jezika, do završetka prve faze implementacije projekta ostvarila je početni napredak u smislu boljeg razumevanja jezika kod 85% korisnika.

Program je tokom cele godine održavao koordinaciju aktivnosti sa svim nadležnim akterima. Održavane su široke konsultacije sa nacionalnim akterima u vezi sa izradom i realizacijom poziva za podnošenje predloga projekata, pored direktne podrške koje su nadležna ministarstva i Razvojna agencija Srbije pružile u radu komisija za ocenu dodele bespovratnih sredstava.

Implementaciju Programa prate komunikacione aktivnosti. Izdato je trideset jedno saopštenje za medije i devet najava što je generisalo 2005 medijskih izveštaja, od kojih je 822, odnosno 41%, bilo na medijima sa nacionalnom pokrivenošću, dok je 1183, odnosno 59%, bilo izdato na regionalnim i lokalnim forumima. Pored toga, organizovano je osam intervjuova za medije, od kojih je četiri emitovano na televizijskim i radio stanicama sa nacionalnom pokrivenošću. Internet stranicu EU PRO je 60.000 jedinstvenih posetilaca posetilo preko 100.000 puta. Očekivano, daleko najposećenija stranica internet prezentacije Programa je stranica posvećena javnim pozivima, koja je zabeležila 21.647 posetilaca. Broj pratilaca naloga Programa na Fejsbuku i Tviteru je tokom 2019. godine porastao 62%, odnosno 16,5%. Ukupno je organizovano dvanaest događaja i poseta na visokom nivou, od kojih su tokom 2019. na četiri prisustvovali predstavnici DEU i MEI. Među njima su šest događaja sa visokim zvanicama na kojima je prisustvovalo preko 500 aktera i korisnika Programa, kao i šest terenskih poseta na visokom nivou na širom područja odgovornosti EU PRO.

Program je tokom 2019. godine bio izložen značajnim rizicima. Nizak nivo kvaliteta projektno-tehničke dokumentacije za projekte lokalne infrastrukture ugrozio je dinamiku sprovođenja, ali su problemi prevaziđeni praćenjem. Za pomoć preduzećima je posebno bitno bilo smanjenje rizika od neuspeha ili nenamenske upotrebe sredstava, te je ovim upravljano kroz proces stroge evaluacije i praćenja, što je kao rezultat imalo opravdano nižu prolaznu stopu projekata predloženih za finansiranje, kao i prestanak implementacije 12 projekata kojima su dodeljena sredstva. Izuzetan odgovor na drugi Poziv preduzećima, sa 551 konkursnom prijavom, verovatno će doprineti da se u Programu premaši postavljeni cilj od 150 podržanih preduzeća. On će, međutim, takođe i značajno povećati obim posla i opterećenje tima. Naposletku, lokalni izbori najavljeni za april 2020. godine bi mogli da usporavaju napredovanje određenih aktivnosti zbog kampanje i postizbornog vakuuma. Program će u odgovoru na ova dva rizika razmotriti ograničeni produžetak vremena bez dodatnih troškova.

U ovom izveštaju prikazani su pregled napretka i učinka, ažurirane informacije o pitanjima upravljanja i koordinacije, pregled pretpostavki i rizika, razmatranja u pogledu kvaliteta i održivosti, uvid u ključne međuciljeve koje treba ostvariti u narednom periodu izveštavanja i naučene lekcije. U aneksima se čitaocima daje prilika da se detaljnije upoznaju sa nekim konkretnim aktivnostima koje je Program sproveo.

Sadržaj

Akronimi	3
Rezime	4
Sadržaj	6
Pregled napretka i učinka	7
Politički i programski kontekst	7
Napredak u ostvarivanju ciljeva	8
Rezultat 1	10
Rezultat 2	14
Rezultat 3	18
Upravljanje i koordinacija	20
Upravni odbor Programa	20
Koordinacija	21
Finansije	22
Ljudski resursi	22
Logistika	23
Bezbednost	23
Informaciona i komunikaciona tehnologija	24
Imovina i inventar	24
Nabavke	24
Bespovratna sredstva	25
Izveštavanje i praćenje	26
Rizici i problemi	26
Kvalitet	27
Održivost	28
Komunikacija i vidljivost	29
Plan rada	32

Pregled napretka i učinka

Politički i programski kontekst

Srbija je u godišnjem izveštaju Svetske banke, u kome je data procena uslova poslovanja u 190 zemalja širom sveta, rangirana na 44. mestu za poslovanje u 2020. godini, što je napredak za četiri mesta u odnosu na prošlu godinu. „Doing Business“ izveštaj¹ fokusira se na zakonodavni okvir u deset ključnih oblasti. Srbija je ove godine poboljšala svoju poziciju u četiri od navedenih deset oblasti, našavši se među 42 zemlje koje su ostvarile taj uspeh. Najveća poboljšanja napravljena su u oblasti zaštite prava manjinskih investitora, u kom smo rangirani na 37. mestu, u poređenju sa prošlogodišnjim 83. mestom, ali najveći uspeh je u oblasti izdavanja dozvola u građevinarstvu, pri čemu je Republika Srbija među deset najbolje rangiranih država u svetu, na devetom mestu. Preostale dve oblasti sa ostvarenim napretkom su Snabdevanje električnom energijom i Rešavanje problema nesolventnosti. Sa druge strane, Srbija je pala 33 mesta u oblasti pokretanja poslovanja (sa 73. na 40), mahom zbog novog postupka upisa stvarnih vlasnika usmerenog ka prevenciji pranja novca.

Prema Globalnom izveštaju o konkurentnosti za 2019. godinu, koji izdaje Svetski ekonomski forum (WEF), Srbija je pala sedam mesta u poređenju sa prethodnom godinom (sada je rangirana na 72. mestu, u odnosu na prethodno 65. mesto). WEF ocenjuje konkurentnost 141 zemlje u 12 tema koje obuhvataju institucije, infrastrukturu, usvajanje IKT, makroekonomsku stabilnost, zdravstvenu zaštitu, kvalifikovanost radne snage, tržište robe, tržište rada, finansijski sistem, veličinu tržišta, dinamiku poslovanja i sposobnost za inovacije, čime se obezbeđuje širi pristup merenju konkurentnosti. Zabeležena su poboljšanja u kategorijama Ljudski kapital, Tržišta i Inovacioni ekosistemi, ali je Srbija dobila niži plasman u kategoriji Podsticajno okruženje, najviše usled niže stope usvajanja IKT u poređenju sa prethodnom godinom².

Vlada je usvojila Strategiju održivog i objedinjenog urbanog razvoja Republike Srbije do 2030. godine³ u junu 2019. godine. Strategija predstavlja značajan iskorak u pristupu urbanom razvoju u Srbiji, pošto se njome uvode nove evropske i globalne politike i instrumenti za rešavanje pitanja urbanog razvoja, uz izražen fokus na prostornu dimenziju i ključne oblasti za intervenciju. Ovaj dokument direktno upućuje na primenu Ciljeva održivog razvoja 11 i 17 iz Agende za održivi razvoj 2030. Strategija će omogućiti stvaranje instrumenata podrške na republičkom nivou u cilju pripreme institucija za bavljenje urbanim razvojem u skladu sa direktivama EU, pre nego što kohezioni fondovi EU i instrumenti poput Integrisanih teritorijalnih investicija (ITI) i Lokalnog razvoja pod vođstvom zajednice (Community Led Local Development - CLLD) postanu dostupni. Strategijom se obezbeđuje skup mera koje su u direktnoj korelaciji sa podrškom EU PRO u vezi sa pružanjem podsticaja zapošljavanju i preduzetništvu, razvoju infrastrukture, unapređenju efikasnosti iskorišćenosti i upravljanja građevinskim zemljištem, instrumentima za upravljanje komunalnim poslovima, kao i institucionalnim kapacitetima za upravljanje zemljištem na lokalnom nivou.

Vlada Republike Srbije je u decembru 2019. usvojila izmene i dopune Zakona o porezu na dohodak građana i Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje. Izmenama i dopunama se omogućava reforma sistema paušalnog oporezivanja, uz uvođenje promena u vezi sa oporezivanjem dohotka preduzetnika, poreskim olakšicama za kvalifikovane novozaposlene, oslobođenjem od poreza

¹ <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/s/serbia/SRB.pdf>

² <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2019/economy-profiles/#economy=SRB>

³ <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>

za prihode digitalnih nomada, poreskim olakšicama za povratnike u zemlju i novoosnovane kompanije. Cilj navedenih izmena i dopuna zakona je suzbijanje sive ekonomije, stvaranje uslova za uspešnije suzbijanje neprijavljenog rada, kao i stimulisanje zapošljavanja i privrednog rasta. Navedene izmene i dopune unose mnoge novitete u naš pravni sistem, a najvažnije od njih se tiču sistema paušalnog oporezivanja prihoda samozaposlenih lica, povećanja neopozivog iznosa prihoda i uvođenja novih povlastica za zaposlene u određenim kategorijama lica. Primena izmena i dopuna počinje 1. januara 2020.

Prema poslednjoj Proceni o stopi apsolutnog siromaštva⁴ sprovedenoj 2018. i objavljenoj u oktobru 2019. godine, stopa siromaštva u Srbiji je i dalje visoka mada se beleži njen konstantan pad u odnosu na 2017.⁵ (od 7.2% do 7.1%) i prethodne godine. Oko pola miliona građana ne mogu da ispune minimalne egzistencijalne potrebe. Siromaštvo je i dalje značajno učestalije u neurbanizovanim područjima i naročito je učestalo u regiona Južne i istočne Srbije (čak 11,9% nasuprot 6% u Vojvodini i 3,9% u regionu Beograda, koji ima i najnižu stopu), iza kog je region Šumadije i zapadne Srbije sa stopom od 6,8%. Navedenim podacima još jednom se potvrđuje važnost programa u određenim područjima koji se bave regionalnim nejednakostima.

Primećeni su pozitivni trendovi u vezi razvoja socijalne ekonomije. Smart kolektiv je u maju 2019. godine najavio stvaranje prvog Fonda za razvoj socijalne ekonomije u Srbiji, dugoročnog programa strateške podrške socijalnim preduzećima⁶. Tokom narednih pet godina oko pola miliona evra biće uloženo u socijalna preduzeća kroz mentorski rad, umrežavanje, obezbeđivanje bespovratnih sredstava i mekih kredita. Pored toga, novi nacrt Zakona o socijalnom preduzetništvu⁷ je pripremljen i predstavljen Narodnoj skupštini za usvajanje u oktobru, nakon procesa koji je trajao deceniju i nakon povlačenja prethodnog nacrta zakona zbog jakih prigovora civilnog sektora. Ovaj dokument je napravljen u saradnji sa organizacijama koje imaju veliko iskustvo u razvoju socijalne ekonomije. Nacrt zakona ocenjen je kao izbalansirano rešenje koje na najbolji način zadovoljava potrebe svih sektora - civilnog, poslovnog i javnog, te se očekuje i njegovo usvajanje⁸ nakon javne rasprave. Stvaranje pozitivnog okruženja na republičkom nivou za razvoj socijalnog preduzetništva je od velike važnosti za pojačavanje rada Programa u ovoj oblasti.

Napredak u ostvarivanju ciljeva

Program EU PRO ostvaruje veliki napredak ka svom cilju da doprinese uravnoteženijem socio-ekonomskom razvoju u Republici Srbiji kroz unapređenje konkurentnosti i socijalne kohezije manje razvijenih područja putem boljeg tržišnog pozicioniranja, konkurentnijih MSP i unapređenja podsticajnog poslovnog okruženja i socijalne infrastrukture. Od ukupno 246 projekata do sada sprovedenih u okviru Programa, 167 su pokrenuti u 2019. godini kao rezultat četiri održana javna poziva⁹ usmerenih ka lokalnim samoupravama, MSP, organizacijama za podršku poslovanju i organizacijama civilnog društva.

⁴ <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/en/assessment-of-absolute-poverty-in-serbia-in-2018/>

⁵ Stopom apsolutnog siromaštva prikazuje se procenat pojedinaca prisutnih u društvu koji ne mogu da zadovolje sopstvene osnovne potrebe i čiji se prihod, odnosno potrošnja, nalazi ispod praga siromaštva

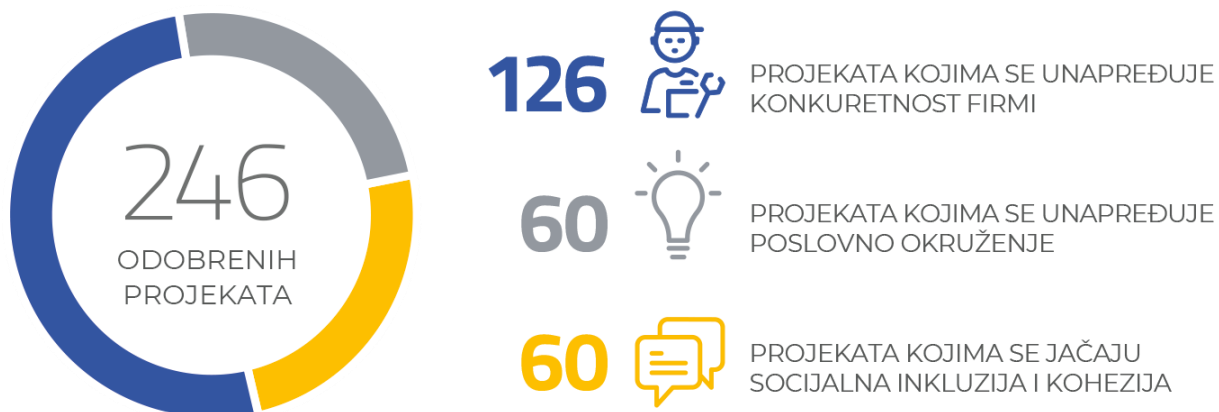
⁶ <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/rs/pokrenut-prvi-fond-za-razvoj-socijalne-ekonomije-u-srbiji/>

⁷ <https://www.blic.rs/biznis/vesti/pripremljen-nacrt-zakona-o-socijalnom-preduzetnistvu/8zddjey>

⁸ Ukoliko bude usvojen, Zakon će uvesti status „socijalnog preduzeća“ i mehanizme državne pomoći namenjene udruženjima, fondacijama, društvima sa ograničenom odgovornošću i svim drugim pravnim licima koja u svojim aktima propišu ograničenja u smislu raspodele dobiti i kapitala u korist određenih socijalnih davanja, naročito najmarginalizovanim grupama građana.

⁹ Među četiri javna poziva zaključene tokom 2019. godine su: Javni poziv za nabavku opreme i pružanje usluga za preduzetnike, mikro i mala preduzeća, Javni poziv za uvođenje i razvoj Geografskih informacionih sistema, Javni poziv za podsticanje socijalne kohezije u multietničkim opštinama i Javni poziv za organizacije za podršku preduzećima

Realizacija odobrenih projekata napreduje, a dobitnici grantova efikasno upravljaju dodeljenim sredstvima uz podršku i usmeravanje od zaposlenih u Programu. Tokom 2019. je zatvoreno jedanest projekata koje su sprovele lokalne samouprave. Pored toga, 19 projekata koje su sprovela MSP završeno je ranije nego što je planirano, pošto su MSP pokazala najveću spremnost da iskoriste pomoć.

Preko 52.000 ljudi ostvaruju korist od unapređenih uslova u školskim i predškolskim ustanovama, ustanovama za sport i kulturu i poboljšanih uslova života usled izgradnje komunalne infrastrukture. Štaviše, 7.676 ljudi ostvaruje korist od intervencija društveno odgovornog poslovanja koje sprovodi 72 podržana preduzeća, a aktivnosti jačanja socijalne kohezije sprovedene kroz 21 grant obezbeđuju korist za preko 3000 direktnih korisnika.

Intenzivnu implementaciju pratilo je beleženje rezultata. Direktni rezultat pomoći Programa MSP je otvaranje 227 novih radnih mesta u 93 preduzeća korisnika. Projekti poslovne infrastrukture već su doprineli realizaciji nekoliko komercijalnih investicija vrednih preko 12 miliona evra, od čega se očekuje doprinos i u vidu otvaranja 1700 novih radnih mesta.

Pored otvaranja radnih mesta, jedan od indikatora kojima se meri uspeh pomognutih preduzeća su i brojke povezane sa izvozom. Vrednost izvoza od 4.167.490 evra koju je 2018. zabeležilo 29 korisničkih

MSP povećana je na 5.239.071 evra koju je 2019. zabeležilo 30 MSP korisnica, što čini uvećanje od 25% tokom prve godine pomoći Programa.

Doprinos projekta uravnoteženijem društveno-ekonomskom razvoju u Srbiji izgrađen je na aktivnostima usmerenim ka unapređenju konkurentnosti i socijalne kohezije manje razvijenih područja sa izraženim efektima izgradnje kapaciteta. Time što se većina aktivnosti sprovodi kroz modalitet dodele bespovratnih sredstava (244 granta i dva direktna ugovora), Program direktno doprinosi unapređenju kapaciteta timova za implementaciju projekata da prepoznaju i rade na projektima koji se bave najurgentnijim pitanjima, kao i kapaciteta za sprovođenje projekata, prikupljanje i beleženje rezultata.

Zahtevi Programa, ugrađeni u javne pozive, idu i dalje u odnosu na zakonske obaveze. Pored uključivanja građana u proces planiranja pri izradi planova detaljne regulacije, lokalne administracije trebalo je da organizuju sastanke sa investitorima u cilju jačanja procesa, kako bi se bolje pozicionirali za postizanje rezultata. Slično ovome, prilikom prijavljivanja za bespovratna sredstva, a u poređenju sa prijavom za kredit, MSP nisu trebala da dokažu samo da su im preduzeća održiva, poslovna ideja konkurentna i kapaciteti dovoljni za sprovođenje projekata, već je takođe trebalo i da razmotre efekat svojih preduzeća na lokalnu zajednicu, putem intervencija društveno odgovornog poslovanja. Projekti razvoja lokalne infrastrukture nadopunjuju se sa uvođenjem načela dobrog upravljanja, koje podržava program Swiss PRO. Sve navedeno doprinosi većem društvenom efektu i održivosti intervencija koje Program podržava.

Timovi za upravljanje bespovratnim sredstvima u 56 lokalne samouprave-korisnice rade sa iskusnim službenicima Programa na izvršenju ugovora o dodeli bespovratnih sredstava. Pored toga se na isti način jačaju i kapaciteti 41 organizacije civilnog društva i 94 MSP, čime se obezbeđuju kvalitet i održivost rezultata. Dodatno projekti završeni 2019. godine su kroz aktivnosti na razvoju infrastrukture generisali 9.152 radna dana na privremenim i povremenim poslovima, od čega je 1.105 otišlo na žene a 3.438 na mlade.

Rezultat 1

Poboljšana tehnološka struktura MSP i njihova sposobnost da povećaju svoj udeo na tržištu

Doprinosi boljem tržišnom pozicioniranju i konkurentnijem poslovnom sektoru u manje razvijenim područjima tokom 2019. godine, Program je olakšao otvaranje 227 novih radnih mesta u 93 preduzeća korisnica, od kojih 108, odnosno 47,6%, čine žene. Pored otvaranja radnih mesta, vrednost izvoza od 4.167.490 evra koju je 2018. zabeležilo 29 MSP korisnica povećana je na 5.239.071 evra koju je 2019. zabeležilo 30 MSP korisnica, što čini uvećanje od 25% tokom prve godine pomoći Programa. Nova

oprema je takođe doprinela modernizaciji proizvodnje, boljem kavalitetu postojećih i uvođenju novih proizvoda, uz ukupno povećanje efikasnosti.

Efekat na društvo preko preduzeća korisnika umnogome nadilazi otvaranje radnih mesta - skoro polovina podržanih preduzeća je u vlasništvu mladih, odnosno žena (26 i 29), 60 preduzeća imaju proizvodne pogone u ruralnim oblastima, a 25 su prijavljena u opštinama najnižeg stepena razvijenosti, čime se ostvaruju efekti u oblastima sa najizraženijim potrebama.

Međutim, niža stopa prolaznosti od 23% projekata koje su predložila MSP¹⁰ naznaka je da su uslovi Programa možda zahtevniji za ovu ciljnu grupu. Štaviše, dvanaest od 106 korisnika kojima su dodeljena bespovratna sredstva su otkazali implementaciju grantova, prvenstveno zbog raznih razloga koje prati nedostatak samopouzdanja da mogu da ostvare rezultate projekta. Uzevši, međutim, u obzir uspeh 94 MSP koja sprovode projekte, navedene brojke takođe potvrđuju snagu i validnost procesa sa značajno umanjenim rizicima implementacije.

Do sada je 72 podržana preduzeća sprovelo aktivnosti društveno odgovornog poslovanja (DOP)¹¹ kojima se rešavaju najurgentnije potrebe lokalnih zajednica. Približno 7.700 ljudi ostvaruje korist od aktivnosti koje sprovodi privatni sektor, a u koje spadaju podrška organizacijama i institucijama koje se bave decom, sanacija i opremanje državnih škola, vrtića i saobraćajnica, obezbeđivanje podrške ugroženim grupama i lokalnim organizacijama koje se bave ugroženim grupama, podrška sportskim klubovima i udruženjima, medicinskim ustanovama i lokalnim manifestacijama, kao i aktivnosti zaštite životne sredine poput čišćenja jezera i rečnih korita.

72 DOP AKTIVNOSTI
SPROVEDENO

7.676 KORISNIKA/CA
(46,5% ŽENA)

35
PODRŽANIH ORGANIZACIJA
I INSTITUCIJA KOJE SE
BAVE DECOM

23
AKTIVNOSTI USMERENIH
NA UGROŽENE GRUPE

4
PODRŽANIH
SPORTSKIH KLUBOVA
I UDRUŽENJA

3
PODRŽANIH LOKALNIH
MANIFESTACIJA

3
SPROVEDENIH AKTIVNOSTI
ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

3
PODRŽANE ZDRAVSTVENE
USTANOVE

1
LOKALNI PUT
IZGRAĐEN

¹⁰ Od 468 primljene prijave u odgovoru na Javni poziv za MSP, 106 su prešle propisani prag i predložene su za finansiranje.

¹¹ Za više podataka videti Prilog I. 1.3 EPR MSE Izveštaj o DOP 2019

Očekuje se da dvadeset projekata odobrenih za finansiranje u okviru Poziva za dostavljanje predloga projekata za organizacije za podršku poslovanju (OPP) unaprede konkurentnost i održivost najmanje 489 malih i srednjih preduzeća i preduzetnika, pored unapređenja kapaciteta samih 26 OPP koje sprovede navedene projekte. OPP koje su dobile sredstva će realizovati aktivnosti koje doprinose unapređenju procesa, odnosno kvaliteta proizvoda i usluga, podržavaju proširenje na nova tržišta i olakšavaju standardizaciju i sertifikaciju. Pored navedenog, OPP će unaprediti sopstvene interne kapacitete i uvesti nove usluge povezane sa prepoznatim potrebama ciljnih preduzeća.

Očekuje se da će rezultati drugog poziva za preduzeća i preduzetnike dodatno doprineti lancu vrednosti, unapređenju tržišnog potencijala i otvaranju novih radnih mesta. Uzevši u obzir da tražena sredstva za 551 dostavljenu prijavu prevazilaze 12 miliona dolara, očekuje se da će sredstva biti odobrena za najmanje još 100 korisnika, kao i da će sva sredstva predviđena za ovu aktivnost biti opredeljena.

Aktivnosti

1.1 Program bespovratne pomoći za MSP

Dvofazni proces evaluacije prijave dobijenih u okviru prvog Poziv za dostavljanje predloga projekata za nabavku opreme i pružanje usluga za mikro i mala preduzeća (MMP) zaključen je početkom 2019. godine evaluacijom 191 dostavljene prijave. Komisija za evaluaciju grantova sastavljena od zaposlenih u Programu i posmatrača iz Ministarstva privrede i Razvojne agencije Srbije preporučila je ukupno 106 prijava¹² za finansiranje, a Upravni odbor Programa je odobrio njihovo finansiranje na sastanku održanom 30. januara 2019.

Vrednost preporučenih prijava je 3.276.851 evra, od čega se 2.156.379 evra finansira iz EU. Odabranih 106 kandidata su raspoređeni u 44 opštine/grada i mahom vrše delatnost u četiri dominantne grane privrede u Srbiji - prehrambenoj, preradi drveta i proizvodnji nameštaja, tekstilnoj i metaloprerađivačkoj. Ugovori o dodeli bespovratnih sredstava dodeljeni su MMP korisnicima na dve ceremonije održane 22. februara u Bujanovcu i 5. marta u Kraljevu, na kojima je ukupno učestvovalo preko 230 učesnika.

Dvanaest dobitnika sredstava je otkazalo Ugovore o dodeli bespovratnih sredstava zbog promena investicione politike, nedostatka sredstava za sufinansiranje ulaganja ili nepostojanja kapaciteta da izvrše ugovor o dodeli bespovratnih sredstava i nevoljnosti da se obavežu na ostvarivanje projektovanih rezultata, uključujući otvaranje novih radnih mesta. Ostalih 94 korisnika sredstava je sprovedo administrativne procedure za implementaciju Ugovora o dodeli bespovratnih sredstava u skladu sa definisanim procedurom.

Tokom perioda izveštavanja 19 korisnika je izvršilo sve aktivnosti iz Ugovora o dodeli bespovratnih sredstava, a dva granta su administrativno zaključena. Preostalih 75 grantova su u završnim fazama implementacije.

Na osnovu odobrenja Upravnog odbora Programa (UOP) 23. septembra 2019. godine oglašen je Drugi javni poziv za dostavljanje predloga projekata za nabavku opreme i pružanje usluga za MMP. Kao i u slučaju prvog javnog poziva, cilj drugog poziva je da unapredi tržišne potencijale, doprinese lancu vrednosti i otvaranju radnih mesta u MMP korisnicima. Pozivom su takođe ciljana preduzeća u drugom investicionom ciklusu sa slabijim pristupom mogućnostima za komercijalno finansiranje, registrovana za proizvodnju u periodu između 2014. i 2018. godine. Ukupna indikativna opredeljena sredstva za

¹² Rezultati poziva se mogu videti na sledećoj adresi: <https://www.eupro.org.rs/uploads/files/54-818-results-of-the-call-procurement-of-equipment-and-provision-of-services-for-entrepreneurs-micro-and-small-enterprises.pdf>

Poziv su iznosila 2,5 miliona evra, sa pojedinačnim grantovima u rasponu između 10.000 i 30.000 evra, odnosno čak do 70.000 evra za izvozno orijentisana ili brzorastuća preduzeća.

Promocija poziva sprovedena je u oktobru 2019, uz 14 informativnih sesija i pratećom medijskom kampanjom u lokalnim i medijima sa nacionalnom pokrivenošću. Program je, štaviše, izvršio nabavku baze podataka preduzeća - potencijalnih kandidata i direktno poslao pisma sa informacijama o Pozivu na preko 8.000 adresa. Info-sesije su održane na sledećih 13 lokacija/opština u sklopu Programa: Niš, Piroć, Leskovac, Vranje, Bujanovac, Kragujevac, Zlatibor, Šabac, Kraljevo, Srebrno jezero, Novi Pazar, Zaječar i Kruševac. Pored navedenih održana je i jedna informativna sesija na internetu, a snimak te informativne sesije objavljen je na internet stranici EU PRO¹³. Info-sesijama je ukupno prisustvovalo 685 učesnika/ca, a njih 615 (od kojih su 196, odnosno 32%, žene) su učestvovali fizičkim prisustvom, kao i dodatnih 70 učesnika/ca onlajn informativne sesije¹⁴.

Poziv je zaključen 10. novembra 2019. Dostavljeno je pet stotina pedeset jedna prijava ukupne vrednosti oko 16,6 miliona američkih dolara, od čega je traženi doprinos EU PRO bio 12 miliona američkih dolara. Proces evaluacije pokrenut je odmah nakon zatvaranja poziva imenovanjem Komisije za evaluaciju, uz posmatrača iz Ministarstva privrede. Oko polovina dostavljenih prijava prošlo je tehničku evaluaciju do kraja 2019. godine.

1.2 Podrška organizacijama za podršku preduzećima

Poziv za dostavljanje predloga projekata za organizacija za podršku poslovanju (OPP)¹⁵ napravljen je u skladu sa programskim dokumentom i uz razmatranja dobijenih inputa od ključnih aktera i partnera poput Ministarstva privrede, Ministarstva za evropske integracije i razvojnih programa usmerenih na sektor MSP. Poziv je objavljen 22. maja 2019. sa ciljem da unapredi održivost i konkurentnost preduzeća i njihova sposobnost da se šire na nova tržišta, kao i da primenjuju relevantne standarde zahvaljujući podršci koju će im pružati OPP-korisnici. Među potencijalne kandidate za ovaj poziv ubrajajali su se poslovni inkubatori, klasteri, naučno-tehnološki parkovi, regionalne razvojne agencije, poslovna udruženja, privredne komore, instituti za naučno-istraživački rad i akademske organizacije koje su mogle da podnesu zahtev za podršku u iznosu do 30.000 evra za projekte pojedinačnih OPP i u iznosu do 50.000 evra za projekte koje će dve ili više OPP sprovesti u partnerstvu.

Osam informativnih sesija je organizovano u cilju promocije Poziva, od kojih je sedam održano u programskim opštinama (Vranje, Zaječar, Vrnjačka Banja, Zlatibor, Šabac, Srebrno Jezero i Niš) i jedna onlajn nformativna sesija. Ukupno 134 predstavnika (od kojih 67, odnosno 50%, žene) iz 67 organizacija je prisustvovalo ovim informativnim sesijama¹⁶.

Snimci sa dve informativne sesije mogu se videti na internet stranici EU PRO¹⁷. Odmah nakon isteka roka za slanje pitanja, na internet stranici Programa su objavljena pitanja koja su Programu upućena na sesijama i elektronskim putem, uz odgovore na njih, što je dodatno doprinelo transparentnosti i omogućilo ravnopravan pristup informacijama. Poziv je zaključen 14. jula 2019.

¹³ Snimak informativne sesije se može videti na sledećoj adresi: <https://www.eupro.org.rs/en/ktxt/second-public-call-for-proposals-for-procurement-of-equipment-and-provision-of-services-for-entrepreneurs-micro-and-small-enterprises>

¹⁴ Detaljan izveštaj o informativnoj sesiji za Drugi poziv za MSP može se naći u Prilogu I. 1.1 EPR CFP 10-2019 izveštaj sa Info-sesija

¹⁵ Poziv se može videti na sledećoj adresi: <https://www.eupro.org.rs/en/ktxt/javni-poziv-za-predloge-projekata-za-organizacije-za-podrsku-poslovanju>

¹⁶ Detaljniji izveštaj o sesijama za OPP se može videti na sledećoj adresi: [Annex I, Attachment 1.2](#)

¹⁷ Snimci se mogu videti na sledećoj adresi: <https://www.eupro.org.rs/en/ktxt/public-call-for-proposals-for-business-support-organisations>

Pristigle su 43 prijave za projekate u vrednosti od 1.469.929 evra. Dvadeset sedam predloga projekata je bilo za pojedinačne OPP, a 16 za partnerske projekte. Većinu su dostavila poslovna udruženja (ukupno 17), za čim sledi deset prijava dostavljenih iz regionalnih razvojnih agencija, a sedam iz poslovnih inkubatora. Klasteri i akademske institucije su podneli četiri predloga projekata, a jedan je pristigao iz naučno-tehnološkog parka.

Nakon administrativne provere i tehničke evaluacije sprovedenih tokom jula i avgusta 2019. godine, UOP je u septembru 2019. predložio i odobrio dvadeset projekata¹⁸. Četrnaest odobrenih grantova su bili predlozi samostalnih OPP a šest je partnerskih projekata, u ukupnoj vrednosti od 661.008 evra.

Orijentacioni sastanak sa svih dvadeset dobitnika bespovratnih sredstava održan je 6. novembra 2019. u Nišu, kao obeležavanje početka procesa implementacije. Većina dobitnika bespovratnih sredstava je sprovela pripremne aktivnosti i preduzela aktivnosti u cilju promocije projekata do kraja 2019. godine.

Rezultat 2

Poboljšani uslovi za poslovanje kroz efikasnije pružanje administrativnih usluga, bolje upravljanje zemljištem i konkretne investicije u infrastrukturu

Nekoliko investicija u privredu je podržano, prvenstveno kroz projekte poslovne infrastrukture, kao rezultat aktivnosti kojima se daje doprinos unapređenju poslovnog ambijenta. Kao dopuna naporima republičkih i lokalnih valsti, a odmah nakon početka građevinskih radova u industrijskoj zoni Svilajnac, ta opština je potpisala ugovor sa slovenačkim prehrambenim preduzećem Hočevar, koje ulaže 10 miliona evra u osnivanje fabrike za industriju kozmetike i automobilsku industriju. Ovima ulaganjem će odmah biti otvoreno 50 novih radnih mesta, uz još 100 na duže staze. Takođe, u Paraćinu je potpisao ugovor sa švedskom kompanijom Rimaster koje je, pored većeg broja manjih preduzeća koja posluju u industrijskoj zoni „Zmič“, već otpočelo izgradnju proizvodnog pogona. Pored toga, preduzeće Agromarket najavilo je izgradnju logističkog centra na preko 20.000 kvadratnih metara u „Raklju“, delu kragujevačke industrijske zone opremljene preko Programa.

Podjednako važno je napomenuti i da su programske aktivnosti doprinele unapređenju uslova rada u postojećim industrijskim zonama. U Priboju, uz zapošljavanja preko 100 novih radnika, sada ima preko 500 zaposlenih u 14 kompanija koje se nalaze u industrijskoj zoni a one imaju korist od unapređenog vodosnabdevanja i vatrogasnog sistema. Pored toga, Program je omogućio otvaranje grinfield dela zone na 5 hektara, čime se stvaraju uslovi za nova ulaganja.

U Kragujevcu su revitalizacija i proširenje dve braunfield lokacije u staroj industrijskoj zoni doprineli novim mogućnostima za poslovanje postojećih preduzeća, kao i otvaranju radnih mesta. Preduzeće Gomma Line je proširilo saradnju sa kompanijom FIAT Srbija i na isporuku 10.000 komada sopstvenih proizvoda. Zahvaljujući tome, ovo preduzeće sada zapošljava 154 radnika, naspram 15 koje je imalo angažovanih 2018. godine. Nalik tome, preduzeće SCGM u istoj industrijskoj zoni rekonstruisalo je postojeći pogon i modernizovalo proizvodnu liniju plastičnih delova za priručni alat i uz nove ugovore sada zapošljava 173 radnika, u poređenju sa 23 tokom 2018. godine. Pored toga, preduzeće Čelik

¹⁸ Rezultati poziva se mogu videti na sledećoj adresi: <https://www.eupro.org.rs/uploads/files/54-768-cfp-05-19-bsos-v1-eng1.pdf>

najavilo je zajedničko ulaganje sa kompanijom iz Nemačke za proizvodnju auspuha, pri čemu se direktna korist od aktivnosti otvaranja privremenih i stalnih radnih mesta može meriti tokom narednih godina.

Pošto se planska podloga za izdavanje lokacijskih dozvola stvara izradom planova detaljne regulacije, ova aktivnost takođe doprinosi olakšavanju javnih ulaganja. Planom detaljne regulacije Starog grada u Užicu omogućiće se olakšavanje ulaganja od preko 250.000 evra koje su potvrdili Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija, koje je uložilo 22 miliona dinara za radove na obnovi tvrđave u Starom gradu, kao i Fond ambasadora Sjedinjenih Američkih Država za očuvanje kulturne baštine (*Ambassadors Fund for Cultural Preservation – AFCP*)³ sa 75.000 dolara ulaganja za završetak rekonstrukcije Starog grada. Lokalna samouprava takođe radi na obezbeđivanju sredstava za izgradnju pešačkog mosta koji je uključen u plan. Ovim se, pored sastanaka organizovanih sa investitorima u sedam lokalnih samoupravama, potvrđuje delotvornost ranog javnog uvida koji je Program nametnuo kao preduslov za podršku razvojnim planovima. Naime, u Rači i Merošini je unapređen kvalitet planova kroz bolje definisanje industrijskih zona, a u Velikoj Plani poboljšanjem pristupa razvoju turističkog rekreativnog područja.

Aplikacije izrađene kroz 19 projekata razvoja geografskih informacionih sistema (GIS) dodatno će doprineti sprovođenju nacionalnih politika urbanog razvoja, što uključuje i Strategiju održivog i integrisanog urbanog razvoja u Republici Srbiji do 2030.¹⁹. Štaviše, preko 76²⁰ tematskih aplikacija će biti izrađeno u 34 JLSU kroz 19 grantova. Pomoću njih će se unaprediti podaci o javnoj infrastrukturi, prostornom i urbanističkom planiranju, kao i podaci važni za privlačenje investicija i razvoj novih biznisa, sanaciju/razvoj braunfild lokacija, nedovoljno iskorišćena područja, poljoprivredu i ruralni razvoj, uz očuvanje i valorizaciju prirodnog, kulturnog, arhitektonskog i urbanističkog nasleđa, razvoj turizma, zaštita životne sredine, prilagođavanje klimatskim promenama, prevencija i upravljanje rizikom, kao i energetska efikasnost.

Mada se očekuje da će rezultati aktivnosti u vezi sa izradom projektno-tehničke dokumentacije biti registrovani na duži rok, mogućnosti za realizaciju ekonomskih objekata se povećavaju sa naglaskom na komunikaciju sa potencijalnim investitorima tokom procesa izrade projekata. Tehnička dokumentacija za rekonstrukciju objekata nekadašnje fabrike Femid u Beloj Palanci je sada izrađena uz uzimanje u obzir potreba poznatog investitora, čime se potvrđuje i značaj ovog projekta za lokalnu zajednicu. Objekti stare fabrike biće rekonstruisani na osnovama projektno-tehničke dokumentacije izrađene preko EU PRO. U Knjaževcu su i druga sela zainteresovana da repliciraju ideju pretvaranja mesnih zajednica u poljoprivredne startap centre po uzoru na Centar za obuku i pokretanje posla u selu Rgošte, za koji će zahvaljujući bespovratnoj pomoći EU PRO biti izrađen detaljan projekat.

Aktivnosti

2.1.1 Poboljšanje upravljanja zemljištem kroz razvoj GIS i poboljšan pristup geoprostornim podacima

Program je u odgovoru na Poziv za dostavljanje predloga projekata za uvođenje i razvoj geografskih informacionih sistema koji je zaključen 30. decembra 2018. godine primio 33 prijave, usmerene na 50 lokalnih samouprava. Nakon završetka procesa administrativne provere i tehničke evaluacije, Upravni odbor Programa (UOP) prihvatio je preporuku Programa iz aprila 2019. godine za finansiranje 19 projekata koji će biti sprovedeni u 34 opštine.

¹⁹ Strategija se može videti na sledećoj adresi: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije.php>

²⁰ Broj prijava će se povećati nakon dodatnih konsultacija sa JLSU tokom implementacije

Ukupna vrednost preporučenih prijava je 2.049.150 evra, od čega se 1.697.200 evra finansira EU. Prema preporuci Programa, UOP je podržao opredeljivanje sredstava iznad iznosa već opredeljenih sredstava, kao odgovor na visoki kvalitet dostavljenih prijava.

Započeta je implementacija 19 projekata kojima su dodeljena sredstva potpisivanjem Ugovora o dodeli bespovratnih sredstava 31. maja. Program je obezbedio podršku putem uvodnih sastanaka sa korisnicima sredstava kako bi se osiguralo zajedničko razumevanje postupaka za realizaciju ugovora o dodeli bespovratnih sredstava i pristupa samog Programa, a - što je važnije - tehničku podršku lokalnim samoupravama (LSU) u pripremi tendera za nabavke u skladu sa ugovorima o dodeli bespovratnih sredstava. Do sada su nabavke softvera, hardvera i usluga završene u Rači, Žagubici i Požarevcu, u toku su u još 14 LSU, dok su u preostale tri²¹ u pripremljivoj fazi.

2.1.2 Izrada urbanističkih planova koji se odnose na privredni razvoj

Realizacija 19 projekata za izradu planova detaljne regulacije (PDR) dodeljenih u oktobru 2019. godine napreduje u skladu sa rasporedom. Dva PDR su usvojena pre planiranog roka, a jedan je u postupku usvajanja²². Šest PDR su u završnim fazama planiranja, dok se preostalih deset nalazi u fazi izrade nacrtu.

Pored formalnog postupka planiranja, Program je obezbedio dodatnu podršku putem ranog javnog uvida i postupka planiranja uopšte. Formalni postupak planiranja nalaže održavanje ranog javnog uvida, na kom se javnost upozna sa ciljevima plana i konceptualnog okvira planiranja. Program je u ovoj fazi obezbedio dodatnu podršku kroz uvođenje konkretnog formata javno-privatnog dijaloga na lokalnom nivou, prvenstveno u cilju privlačenja investitora, ali i drugih relevantnih aktera. To je dovelo do identifikacije mogućih konflikata, potreba investitora i obezbeđivanje boljeg razumevanja procesa planiranja.

Program je u februaru 2019. godine organizovao obuku o organizaciji sastanaka i facilitaciji aktera za 19 LSU korisnica, Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture i Komisiju za kontrolu usklađenosti planskih dokumenata pri Ministarstvu. Obuka se fokusirala na unapređenje kapaciteta za vršenje ranog javnog uvida koji je naknadno i organizovan u šesnaest LSU²³, čime se doprinelo unapređenju planskih rešenja unutar najvažnijih faza procesa planiranja.

Pored navedenih elemenata, proces izrade PDR dodatno je unapređen poboljšanim materijalima za rani javni uvid, unapređenom vidljivošću procesa planiranja kroz pravljenje zasebne internet stranice i adrese elektronske pošte za primedbe, predloge i ostale povratne informacije. Pored svega ovoga, plan obuhvata i imovinsko-pravni status uređenog područja, kao i program komunalnog opremanja građevinskog zemljišta. U okviru ranog javnog uvida održano je šesnaest sastanaka²⁴ sa investitorima i bitnim akterima sa ukupno 412 učesnika, od kojih su 141, odnosno 34% žene.

2.1.3 Razvoj projektno-tehničke dokumentacije za projekte koji doprinose privrednom razvoju

Implementacija dvanaest grantova za izradu projektno-tehničke dokumentacije za projekte koji doprinose privrednom razvoju je u toku i mahom prati dogovorenu dinamiku. Nakon potpisivanja ugovora o dodeli bespovratnih sredstava u oktobru 2018. godine, lokalne samouprave korisnice su pristupile pripremi tenderske dokumentacije i angažovanju izvođača.

²¹ Čačak, Kruševac i Paraćin

²² Užice, Čajetina, Pirot i Topola (u postupku usvajanja),

²³ Arandelovac, Čajetina, Kraljevo, Kučevo, Leskovac, Majdanpek, Merošina, Pirot, Rača, Surdulica, Topola, Užice, Velika Plana, Veliko Gradište, Vlasotince i Zaječar

²⁴ Sastanci su održani u opštinama Čajetina, Kraljevo, Kučevo, Leskovac, Majdanpek, Merošina, Pirot, Rača, Surdulica, Topola, Užice, Velika Plana, Veliko Gradište, Vlasotince, Zaječar i Arandelovac

Lokalna samouprava u Kragujevcu je privela kraju prvi projekat za izvođenje projekata ekonomske infrastrukture, konkretno za rekonstrukciju mosta preko reke Lepenice. Ostalih deset projekata su u fazi izrade, iako je Čačak u decembru 2019. kasnio sa izborom izvođača za izradu projektno-tehničke dokumentacije za Naučno-tehnološki park.

Grad Niš je preuzeo složeniji pristup izradi tehničkog projekta, uz raspisivanje otvorenog konkursa za izradu idejnog projekta višenamenskog izložbenog centra krajem 2019. godine. Rezultati će se potvrditi početkom 2020. godine, uz nastavak implementacije projekta i izrade izvođačkog projekta koji će se temeljiti na osnovama izabranog idejnog projekta.

2.2 Razvoj/poboljšanje infrastrukture manjeg obima koja ima ekonomski uticaj na lokalnom nivou

Nakon potpisivanja ugovora o dodeli bespovratnih sredstava za devet projekata poslovne infrastrukture u novembru 2018. godine, lokalne samouprave kojima su odobrena sredstva napredovale su sa sprovođenjem projekata. Postupci javnih nabavki su pokrenuti tokom prvog tromesečja 2019. godine, a prvi ugovor za radove potpisan je u aprilu 2019. godine za potrebe izgradnje komunalne infrastrukture u industrijskoj zoni u Šapcu, nakon čega se isto desilo i u Sokobanji, Paraćinu, Kragujevcu, Smederevu Užicu.

U svim opštinama korisnicama osim Bojnika, gde su zabeležena kašnjenja u sprovođenju tenderskog postupka te su radovi početi u oktobru 2019. godine, u toku je intenzivno izvođenje građevinskih radova koje je počelo u drugom kvartalu 2019. i nastavilo se tokom cele godine.

Kragujevac, Svilajnac i Priboj su uspešno okončali sve aktivnosti u vezi sa grantovima, a pokrenuli su i postupak zaključivanja projekta u skladu sa odredbama ugovora o dodeli bespovratnih sredstava. Program je odobrio izvođenje dodatnih radova u Šapcu finansiranih iz ušteda u budžetu projekta koji će biti sproveden u okvirima prvobitno dogovorenog budžeta i vremenskog okvira. Građevinski radovi su privedeni kraju i u Sokobanji i Smederevu, te se očekuje da će biti završeni u prvom tromesečju 2020. godine, dok se za preostala tri projekta očekuje završetak nedugo nakon toga.

Rezultat 3

Bolja socijalna kohezija i unapređeni uslovi života kroz poboljšanje javne infrastrukture manjeg obima i unapređenje društvenih odnosa

Program je u okviru rada na jačanju socijalne kohezije u multietničkim područjima kroz unapređenje društveno-ekonomskog položaja najmarginalizovanijih građana i građanki, kao i bolju integraciju nacionalnih manjina, pokrenuo 21 projekat usmeren na 3.000 direktnih korisnika. Njima će se stvoriti uslovi za ekonomsko osnaživanje i bolji pristup školstvu, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti za ciljne grupe, unaprediće se međuetničko razumevanje i doprineti implementaciji prava nacionalnih manjina, čime će se doprineti ukupnoj socijalnoj koheziji najnerazvijenijih područja. Beleže se prvi pozitivni rezultati. U Vranju je osnovano i uspešno počelo poslovanje socijalno preduzeće za pružanje usluga štampanja tekstila, koje za cilj ima podršku društveno-ekonomskog osnaživanja lica sa invaliditetom na samoodrživ način.

Dodatnom intervencijom u vezi sa socijalnom kohezijom u cilju bolje integracije 750 mališana albanske nacionalnosti kroz unapređenje njihovog poznavanja srpskog jezika, do završetka prve faze implementacije projekta ostvaren je početni napredak u smislu boljeg razumevanja jezika kod 85% korisnika/ca. Što je još važnije, unapređene jezičke veštine će im proširiti perspektivu u smislu nastavka

obrazovanja i zapošljavanja, a doprineće i ukupnoj društvenoj koheziji u opštinama Bujanovac i Preševo. Podržana je i pokrenuta druga faza intervencije kojom su obuhvaćeni dodatni korisnici. Štaviše, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (MPNTR) prepoznalo je ovu aktivnost kao važnu meru koja doprinosi ostvarenju šireg cilja u uvođenju reformi u nastavu srpskog jezika kao nematernjeg, a čime se doprinosi i ispunjenju akcionog plana za realizaciju prava nacionalnih manjina.

Očekuje se da će aktivnosti koje se sprovode u cilju unapređenja uslova života i kvaliteta javne infrastrukture u 37 opština korisnica unaprediti kvalitet nastave, zaštitu kulturne baštine, rodnu ravnopravnost i dostupnost javne infrastrukture licima ograničene pokretljivosti, doprineti energetskej efikasnosti i ugraditi načela dobrog upravljanja, uključujući rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena i devojčica.

Lokalne zajednice već imaju koristi od završenih projekata izgradnje lokalne infrastrukture. Preko 130 prodavaca koji su radili na pijaci u Aleksincu dobilo je unapređene uslove rada postavljanjem novih tezgi i krova. Zamenom azbestnih vodovodnih cevi u Kuršumljiji je unapređen kvalitet vode i smanjeni gubici u sistemu vodosnabdevanja kojim se snabdeva 3.600 ljudi, od kojih su 727 deca. Završetkom sportskog parka u Kragujevcu omogućen je pristup lokalnoj sportskoj infrastrukturi za najmanje 486 lica ograničene pokretljivosti, od kojih su 13 žene. Rekonstrukcijom javnih objekata u Šapcu i Svilajnačkom selu Kušiljevo se, pored unapređenja uslova za pružanje usluga, doprinelo očuvanju kulturno-istorijske baštine i poboljšala dostupnost za 3018 lica, od kojih su 1740 žene. Unapređenjem energetske efikasnosti Osnovne škole „Karađorđe“ u Velikoj Plani poboljšani su uslovi za nastavne i sportske aktivnosti za 236 dece od prvog do osmog razreda, od kojih su 25 iz ugroženih grupa, kao i za 65 zaposlenih u samoj školi.

U saradnji sa Programom Swiss PRO, 37 lokalnih samouprava korisnica dobija podršku u oblasti primene načela dobrog upravljanja kroz izradu i usvajanje pravilnika za upravljanje, kao i kroz definisanje i primenu modaliteta kojima će se obezbediti održivost aktivnosti. Tokom 2019. godine je usvojeno jedanaest regulativa a još deset je spremno za usvajanje.

Aktivnosti

3.1 Podrška projektima za poboljšanje uslova života i kvaliteta javne infrastrukture u opštinama
Nakon potpisivanja ugovora o dodeli bespovratnih sredstava u oktobru 2018. godine, 37 lokalnih samouprava korisnica je pristupilo sprovođenju dogovorenih aktivnosti usmerenih na poboljšanje javne infrastrukture. Aleksinac je bio najefikasniji u sprovođenju tenderskih postupaka i radova na rekonstrukciji pijace započetih u januaru 2019. godine, za čim je usledilo otvaranje još 36 gradilišta tokom godine.

Sprovođenje projekata kojima su dodeljena sredstva se u prvoj fazi odvijalo uz određena kašnjenja u poređenju sa akcionim planom. Do toga je prvenstveno dolazilo zbog lošijeg kvaliteta projektno-tehničke dokumentacije, koju je u nekoliko slučajeva bilo potrebno dodatno prilagođavati. Kvalitet je takođe uticao i na sprovođenje tenderskih postupaka u lokalnim samoupravama-korisnicama. U nekoliko lokalnih samouprava tenderski postupak je trajao duže - konkretno u Priboju, Prijepolju i Sjenici zbog postupaka koji su vođeni pred Agencijom za zaštitu prava ponuđača, dok je razlog kašnjenja u Prokuplju i Batočini bio nizak kvalitet projektno-tehničke dokumentacije a u Kraljevu zbog neodazivanja ponuđača javnom tenderu. Sve lokalne samouprave su, međutim, uspele da prevaziđu probleme i svi tenderi su zaključeni do kraja godine.

Izvođenje radova je u toku godine završeno za deset projekata - pijaca u Aleksincu, sportski teren i letnja pozornica u Golupcu, Gurgusovačka kula u Knjaževcu, sportski teren u Kragujevcu, sistem

vodosnabdevanja u Kuršumliji, sportski objekat u Ljuboviji, zgrada Sokolskog doma u Šapcu, Dom kulture u Svilajncu, osnovna škola u Velikoj Plani i objekat socijalne službe u Žabarima.

Dva projekta za koje građevinski radovi počinju 2020. godine su sanacija i adaptacija ustanove kulture „Remizijana“ u Beloj Palanci i izgradnja pristupnih staza do stadiona za lica sa invaliditetom u Kraljevu. Očekuje se da će svi projekti biti završeni do sredine 2020. godine.

3.2 Podrška projektima kojima se unapređuje međuetnički dijalog i saradnja, poboljšava socijalna kohezija i socijalna integracija u multietničkim zajednicama

Grupa 484²⁵ je nastavila sprovođenje projekta za unapređenje nastave srpskog kao maternjeg jezika u četiri osnovne škole u Bujanovcu i Preševu prema planu. Nakon pozitivnih rezultata drugog testiranja znanja učenika sprovedenog u januaru 2019. godine a uz podršku ključnih ustanova, Koordinacionog tela za Preševo, Bujanovac i Medveđu i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, UOP je u junu predložio i odobrio jednogodišnji produžetak intervencije. Završno testiranje za školsku godinu 2018/2019 koje je sprovedeno je u julu, ukazalo je na dodatni napredak u poznavanju srpskog jezika među učenicima Albancima.

Druga faza implementacije projekta je počela u avgustu, kad je tri od šest asistenata u nastavi potvrdilo interesovanje za nastavak angažmana, dok su tri dodatna asistenta morala biti izabrana putem javnog poziva. Njihov angažman je započeo početkom septembra, a obuhvata 667 (296 devojčica i 371 dečaka) učenika u 37 odeljenja od četvrtog do osmog razreda. Nastava će biti ista kao i prethodne godine kako bi se osigurao kontinuitet aktivnosti, uz 44 nove dece - što znači da će skoro 800 dece imati koristi od obe intervencije. Inicijalno testiranje za školsku godinu 2019/20 organizovano je u oktobru. U skladu sa očekivanjima, nije bilo značajne razlike u rezultatima učenika u poređenju sa prethodnim testiranjem sprovedenim na kraju prethodne školske godine. Projekat je u toku.

Program je početkom godine završio evaluaciju 53 prijave dostavljene u odgovoru na Poziv za dostavljanje predloga projekata za jačanje socijalne kohezije u 32 multietničke opštine. UOP je u aprilu 2019. godine odobrio ukupno 22 projekta za finansiranje, ukupne vrednosti 399.793,24 evra, od čega je udeo Programa 383.913,63 evra a udeo predlagača projekata 15.897,61 evra. Nakon verifikacije odobrenih projekata, ugovori o dodeli bespovratnih sredstava izdati su za 21 projekat ukupne vrednosti 372.031,44 evra. Jedan projekat²⁶ je morao biti otkazan pre potpisivanja ugovora pošto predlagač projekta nije uspeo da ispuni zahtev za verifikacijom.

Ukupno 17 opština²⁷ je podržano ovom inicijativom. Šest prijava podržano je u okviru LOT 1²⁸ a 15 u okviru LOT 2²⁹. U većini projekata su predviđena međuetnimska rešenja, pri čemu će većina njih odgovarati na potrebe najmarginalizovanijih grupa putem njihovog društveno-ekonomskog osnaživanja, sedam intervencija je posvećeno unapređenju lokalnih politika o nacionalnim manjinama i njihovom sprovođenju, sedam projekata podstiče saradnju među multietničkim zajednicama radi unapređenja položaja isključenih grupa i nacionalnih manjina, dok se očekuje da će pet projekata doprineti poboljšanju međuetničkih odnosa, naročito među mladima. Informativna sesija za dobitnike sredstava o ugovornim obavezama i administrativnim zahtevima i procedurama UNOPS/EU PRO održana je nakon potpisivanja ugovora. Projekti su u toku uz prve zabeležene rezultate.

²⁵ [Annex III Att.3.1 Group 484 I Phase Final Report 300619](#)

²⁶ Predlog projekta podnela Asocijacija zdravstvenih radnika romske nacionalnosti

²⁷ Požarevac, Bor, Priboj, Prijepolje, Sjenica, Tutin, Novi Pazar, Bela Palanka, Babušnica, Dimitrovgrad, Leskovac, Lebane, Vladičin Han, Vranje, Surdulica, Bujanovac i Preševo

²⁸ Međuopštinski projekti vrednosti do 30.000 evra

²⁹ Projekti pojedinačnih opština vrednosti do 15.000 evra

Upravljanje i koordinacija

Upravni odbor Programa

Upravni odbor Programa (UOP) je, u skladu sa svojim mandatom, podržavao sprovođenje Programa tokom cele godine. Tri sastanka UOP su održana u Beogradu - 30. januar 2019, 17. april 2019. i 16. septembar 2019. Pored toga, a u skladu sa projektnim zadatkom UOP, održan je još jedan javni sastanak UOP u Sokobanji 19. septembra 2019. Javnom sastanku je prisustvovalo 120 predstavnika 45 lokalnih samouprava i sedam regionalnih razvojnih agencija.

Koordinacija

Program je tokom cele godine održavao koordinaciju aktivnosti sa svim nadležnim akterima. Program prvenstveno održava vezu sa republičkim i regionalnim akterima u smislu izrade i raspisivanja javnih poziva u skladu sa njihovim oobgovornostima. Ministarstvo privrede i Razvojna agencija Srbije su učestvovali kao posmatrači u komisijama za ocenu svrsishodnosti dodele bespovratnih sredstava preduzećima i organizacijama za podršku preduzećima. Slično ovome, predstavnici Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture učestvovali su u evaluaciji prijave u vezi sa geografskim informacionim sistemima. Dodatno je Ministarstvo privrede podržalo raspisivanje poziva za preduzeća tako što je obezbedilo subvencije regionalnim razvojnim agencijama za podršku kandidatima tokom procesa podnošenja prijave. Na sastanku održanom 18. februara 2019. u organizaciji Razvojne agencije Srbije diskutovano se o zajedničkim naporima programa i regionalnih razvojnih agencija. Agencije su prenele pozitivne utiske o održavanju prvog poziva za MSP i uloge RRA u tom procesu.

Program takođe koordiniše sa svim bitnim akterima o sprovođenju aktivnosti za jačanje socijalne kohezije. Redovni sastanci sa predstavnicima Koordinacionog tela za Preševu, Bujanovac i Medveđu održavani su tokom cele 2019. godine u cilju ocenjivanja napretka i bavljenja pitanjima koja su se pojavljivala tokom projekta nastave jezika. Ovu intervenciju je u redovnim uslovima bila koordinisana sa četiri škole u Bujanovcu i Preševu, kao i Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja koje je obezbedilo podršku za nastavak projekta i realizaciju testiranja učenika.

Koordinacija sa drugim važnim projektima kojima upravlja UNOPS je zagarantovana, naročito u slučaju aktivnosti kod kojih može doći do delimičnog preklapanja korisnika, poput aktivnosti jačanja socijalne kohezije sa programom koji finansira Švajcarska, Swiss PRO, kao i sa programom koji finansira Norveška, Norveška za vas, u slučaju aktivnosti usmerenih na lokalne samouprave i preduzeća. Pored navedenog, razmenjene su i naučene lekcije i dobra praksa u vezi sa projektovanjem, raspisivanjem i održavanjem poziva.

Program Swiss PRO kroz tehničku podršku za uvođenje principa dobrog upravljanja podržava trideset sedam opština koje sprovode projekte lokalne infrastrukture, pri čemu se razlikuju tri grupe projekata prema složenosti angažmana. Sedam navedenih projekata ima visok nivo složenosti, pa je kod njih u fokusu princip odgovornosti. Drugu grupu čini deset projekata koji se bave procesom učešća i nediskriminacijom, dok treću grupu čini 20 projekata koji se fokusiraju na energetske efikasnost. Tokom 2019. godine je usvojeno jedanaest propisa, a još deset je pripremljeno za usvajanje. Novousvojenim dokumentima uređuje se pristup javnim dobrima i objektima (sportskim, kulturnim i

zdravstvenim objektima) uz fokus na potrebe ugroženih grupa. Pored toga, navedeni propisi doprinose povećanju odgovornosti, transparentnosti i jačanja anti-diskriminacionih politika i prakse na lokalnom nivou i od njih će direktnu korist imati preko 5300 građana, među kojima je 327 lica sa invaliditetom, 1519 dece i 16 OCD, naročito udruženja žena.

EU PRO je učestvovao na manifestacijama koje su u vezi sa aktivnostima Programa. Konkretno, Program je učestvovao u dve konferencije posvećene socijalnim inovacijama. Na konferenciji u organizaciji projekta koji finansira EU CARE - *Contribution to Access of Refugees and IDPs to Rights and Employment Opportunities* okupili su se akteri koji se bave ekonomskim osnaživanjem ugroženih grupa, kako bi se kroz predstavljanje modela dobre prakse olakšalo nalaženje najboljeg rešenja za korisnike projekta. EU PRO je predstavio svoju praksu i rezultate iz prethodnih intervencija, i dobio priznanje ostalih učenika kao važan akter u razvoju socijalnog preduzetništva. Drugu konferenciju je organizovao Smart kolektiv u partnerstvu sa Forumom za odgovorno poslovanje a uz finansijsku podršku USAID. Bila je posvećena socijalnim preduzećima i organizacijama koje su razvile održive i uspešne modele socijalnih inovacija širom regiona jugoistočne Evrope. Učesnici su predstavili primere dobre prakse, pri čemu je socijalno preduzeće „Radanska ruža“, osnovano uz pomoć Evropskog PROGRES-a a potom podržano i od strane EU PRO, predstavljeno kao uspešan model socijalne ekonomije u poljoprivredi.

Pored navedenog, EU PRO je bio prisutan i na predstavljanju Zaključnih zapažanja i preporuka Komiteta UN u vezi sa četvrtim periodičnim izveštajem o primeni Konvencije UN o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) u Srbiji. Predstavnicima UN i civilnog sektora predstavili su ključne nalaze, pozdravili preduzete reforme zakona, ali i podvukli i potrebu za daljim unapređenjem rodne ravnopravnosti (RR) u širem društvu, uz poseban fokus na ekonomsko osnaživanje najisključenijih grupa žena.

Program je predstavio rezultate Javnog poziva za GIS i aktivnosti EU PRO u vezi sa razvojem GIS na osmom sastanku Mreže za GIS³⁰ koji je održan tokom juna 2019 u organizaciji Stalne konferencije gradova i opština³¹ i nastaviće koordinaciju aktivnosti sa Stalnom konferencijom.

Finansije

Sva finansijska i administrativna evidencija EU PRO vodi se u skladu sa finansijskim pravilima i propisima UNOPS. Saglasno svom cilju da primenjuje najbolje prakse u oblasti računovodstva i finansijskog izveštavanja, UNOPS, uključujući EU PRO, primenjuje Međunarodne računovodstvene standarde za javni sektor (IPSAS). Zaposleni u Programu na dnevnom, mesečnom, kvartalnom i godišnjem osnovi prate finansijski bilans Programa - u koji spadaju budžet, troškovi, obaveze, sredstva planirana za aktivnosti koje još nije odobrio UOP kao i sredstva za one koje je UOP odobrio za finansiranje.

Slede ključni finansijski pokazatelji³² za period izveštavanja:

- Ukupan utrošak sredstava na dan 31. decembra 2019. godine iznosio je 16.110.421,86 evra ili 64% ukupnog budžeta Programa
- Draga tranša u iznosu od 9.994.335,55 evra primljena je od DEU

³⁰ Mreža za GIS je deo projekta „Institucionalna podrška SKGO“ koji finansira SDC. Cilj ove neformalne mreže je okupljanje LSU kako bi razmenile iskustva u primeni savremenih tehnologija u upravljanju prostornim razvojem lokalnih zajednica

³¹ Više o sastanku na: <http://www.skgo.org/vesti/detaljno/2191/odrzan-osmi-sastanak-skgo-mreze-za-geografski-informacioni-sistem>

³² Podaci u ovom Izveštaju pružaju uvid u trendove trošenja dok će konačni finansijski podaci biće izloženi u sertifikovanim finansijskim izveštajima.

Ljudski resursi

U skladu sa godišnjim planiranjem potreba za radnom snagom i utvrđenim planom zapošljavanja, prvobitno postavljeni osnovni projektni tim pojačan je Višim asistentom u sektoru socijalne kohezije, sa radnim mestom u Beogradu, kao i dodatnim saradnikom u sektoru MSP i OPP, sa radnim mestom u kancelariji u Nišu. Nadalje, osnovni tim je pretrpeo određene promene jer je nekoliko zaposlenih prekinulo radni odnos zbog drugih radnih mesta u kancelariji UNOPS-a, te je započet proces zapošljavanja i za ova radna mesta, ne bi li se blagovremeno obezbedile zamene za projektnog menadžera, menadžera sektora za MSP i OPP, Višeg saradnika/ce za infrastrukturu i saradnika/ce za MSP i OPP u kancelariji u Novom Pazaru. Spoljni saradnici/ce se angažuju po potrebi u cilju stručne podrške aktivnostima sektora komunikacija u oblastima lektorisanja i prevoda, video produkcije i tehničke ocene medijske opreme. U svim postupcima zapošljavanja se obraća posebna pažnja na aspekte rodne ravnopravnosti i raznolikosti.

Učinak zaposlenih u Programu kontinuirano se ocenjuje tokom celog godišnjeg ciklusa praćenja učinka. Zaposleni u Programu su tokom perioda izveštavanja popunili evaluacije učinka za 2018. godinu i utvrdili individualne ciljeve učinka za 2019. godinu. Ciljevi su postavljeni kao SMART ciljevi, čime se omogućava ocena individualnog angažovanja, doprinosa i postignutih rezultata.

Uz utvrđivanje ciljeva za 2019. godinu u pogledu učinka, zaposleni su radili i na planu stručnog usavršavanja, koristeći priliku da pohađaju obuke finansirane iz korporativnih sredstava UNOPS. Nakon utvrđivanja individualnih planova stručnog usavršavanja, u Programu je utvrđen i plan nastave za 2019. godinu. Sledi kratak pregled obuka koje su održane tokom 2019. godine:

- Petoro zaposlenih je završilo oneUNOPS Project radionicu održanu u Beogradu, sa ciljem upoznavanja sa novih sistemom upravljanja portfoliom i projektima preduzeća u UNOPS-u.
- Troje zaposlenih je prošlo obuku za implementaciju upravljanja zdravstvenom zaštitom, bezbednošću na radu, društvenim aspektima i zaštitom životne sredine (HSSE)
- Menadžerka za komunikacije je primljena u program „Rukovođenje ljudima u UNOPS“ koji se nastavlja i u 2020. godini.
- Šestoro zaposlenih je završilo obuku o rodnoj ravnopravnosti u održivom upravljanju projektima
- Programski asistent za infrastrukturu i asistentkinja za Program i komunikacije su završili kurs „Integracija načela rodne ravnopravnosti u infrastrukturu“
- Asistentkinja za Program i komunikacije je završila kurs o postupcima hitnih nabavki i pravnom okviru UNOPS
- Programski Asistenti za MSP i OPP su završili obuku „Etika i sprečavanje prevara u nabavkama“, *online* obuku UN o održivim nabavkama i obuku iz pružanja prve pomoći
- Dvoje zaposlenih završilo je elektronsku obuku „Upravljanje na osnovu rezultata“ (Results-Based Management - RBM)
- Veliki broj zaposlenih pohađao je onlajn kurseve na korporativnom nivou koji se bave temama ličnog i profesionalnog razvoja poput liderstva, upravljanja, uspešnog delegiranja i emocionalne inteligencije, kao i obaveznu obuku UNOPS.

Logistika

Uspostavljeni su logistički aranžmani za Program. Kancelarije UNOPS u Republici Srbiji, koje pomažu zaposlenima u Programu u kancelarijama u Nišu, Novom Pazaru, Vranju i Beogradu, obezbeđuju potpuno funkcionisanje tokom cele godine. Uspostavljeni plan putovanja na nivou UNOPS kancelarije u Srbiji obuhvata sve programe UNOPS u Srbiji, te kao takav omogućuje planiranje, koordinaciju i

praćenje svih putovanja, uključujući i puteve na koje idu zaposleni u Programu. Program ima na raspolaganju vozni park od 12 vozila, čime se zadovoljavaju operativne potrebe. Tokom godine nekoliko vozila je premešteno iz jedne kancelarije u drugu, u cilju maksimalnog korišćenja za operativne potrebe. Vozila Programa su ukupno prešla 250.000 km, što je jednako putu oko sveta šest puta bez prekida.

Logistika u kontinuitetu obezbeđuje potpunu podršku u smislu organizacije radionica, obuka, informativnih sesija, poseta ambasadora, sastanaka zaposlenih i drugih brojnih događaja koje Program organizuje.

Bezbednost

Tokom perioda izveštavanja nisu evidentirani nikakvi bezbednosni problemi ili pretnje po zaposlene u EU PRO ili po sprovođenje aktivnosti. Kontakt osoba za bezbednost i logistička jedinica organizovali su brifinge o bezbednosti i logistici za sve novozaposlene u okviru uvodnog brifing programa, sa posebnim naglaskom na bezbednosti tokom putovanja, upravljanja vozilom i u kancelarijama;

- Službenici Odeljenja UN za sigurnost i bezbednost (UNDSS) su u okviru ispunjenja svog godišnjeg plana posetili sve kancelarije na terenu. Oni nisu utvrdili nikakve bezbednosne probleme i potvrdili su da se standardi sigurnosti i bezbednosti poštuju;
- Sprovedena su dva obavezna bezbednosna testa provere komunikacija putem SMS-a, uz značajan procenat uspešnosti zaposlenih u Programu. Zaposleni u kancelariji Programa u Nišu su takođe uspešno prošli dva testa iz upotrebe satelitskih telefona;
- Svi zaposleni su završili obaveznu bezbednosnu obuku (BSAFE) i prošli interni vozački test,

Informaciona i komunikaciona tehnologija

Internet, elektronska pošta, internet prezentacija programa (eupro.org.rs), Intranet i ERP infrastruktura su bile funkcionalne i operativne tokom perioda izveštavanja:

- Uveden je novi sistem upravljanja projektima oneUNOPS i stavljen u upotrebu.
- Kompletna email infrastruktura je prebačena na platformu Gmail
- Projektni podaci su prebačeni na *Google Drive*. Ovom tranzicijom je unapređena dostupnost podacima o projektima iz kancelarija u Nišu, Novom Pazaru i Vranju.
- Asistent za IKT po pozivu za kancelariju u Beogradu je u junu 2019. godine prebačen na puno radno vreme, u skladu sa povećanjem aktivnosti u vezi sa tranzicijom na novu radnu platformu.
- Operater mobilne telefonije je promenjen iz Telekoma Srbija u VIP Mobile nakon isteka prvobitnog ugovora sa Telekomom Srbija AD i sprovođenjem postupka nabavke u januaru 2019.
- Tokom 2019. zaposleni u Programu koristili su 23 aktivna e-mail naloga u okviru projekta, kao i jednu distribucionu listu i dva generička e-mail naloga

Imovina i inventar

Sva projektna imovina i sve stavke u inventaru prebačeni su u EU PRO sa programa Evropski PROGRES i prethodnih projekata, zajedno sa artiklima kupljenim iz sredstava projekta tokom implementacije, a u cilju podrške samoj implementaciji projekta. Tokom perioda izveštavanja je kupljena sledeća IKT oprema:

- 24 laptop kompjutera, 14 monitora i 5 mobilnih telefona su isporučeni većini zaposlenih u EU PRO i osnovnim administracionim radnicima

- Kupljena su tri kompleta za internet konferencije u cilju povećanja komunikacije sa distribuiranim kancelarijama putem novouspostavljenog instrumenta za konferencije *Google Meet*.
- Naručeno je ukupno četiri laptop kompjutera kako bi se zamenili zastareli kompjuteri nasleđeni iz projekta Evropski PROGRES

Vozni park projekta sastoji se od 12 vozila. Tokom perioda izveštavanja nije bilo donacija opreme za projekte.

Nabavke

Glavni cilj postupaka nabavke sprovedenih u vremenskom periodu januar-decembar 2019. bila je efikasna i delotvorna podrška svim aktivnostima u vezi sa ostvarivanjem rezultata Programa. Najbolji odnos cene i kvaliteta obezbeđen je dobrom komunikacijom između jedinice za sprovođenje programa i jedinice za nabavke i profesionalno izvedenim, pravičnim i transparentnim postupcima.

Kako bi se omogućila bolja primećenost i doseg dva Javna poziva za dostavljanje predloga projekata (PDP za organizacija za podršku poslovanju i PDP za nabavku opreme i pružanje usluga preduzetnicima, mikro i malim preduzećima), vršene su nabavke postera, promotivnih materijala, baze podataka za MSP, obezbeđivanje usluga promocije PDP kroz digitalne medije i pristup portalu MSP sa podacima. Rezultat je bio da je skoro 9000 pisama sa detaljnim informacijama o drugom javnom pozivu distribuirano aktivnim preduzećima koja bi mogla da budu potencijalni korisnici. Uz podršku jedinice za nabavke izvršena je i nabavka usluge za sprovođenje medijske kampanje i organizovano je nekoliko informativnih sesija kako bi se omogućio veći doseg prema potencijalnim kandidatima za dostavljanje predloga projekata.

Tokom godine su organizovane i dve obuke za PDR, jedan orijentacioni sastanak za RRA, kao i orijentacioni sastanak za OPP, pored već tradicionalne ceremonije dodele nagrada u takmičenju za godišnji kalendar i nabavki IT opreme i mobilnih telefona za dobitnike/ce koje prate takmičenje.

Uspešno je izvršena kupovina promotivnog materijala i stonih kalendara, kao i nabavka reportažne opreme kao nabavka veće vrednosti.

Jedinica za nabavke sprovela je ukupno 33 različita procesa nabavki a sledi statistički prikaz svih sprovedenih postupaka po pozivu, u skladu sa vrednošću robe, radova ili usluga, kao i prirodom i složenošću zahetva:

- 15 postupaka kupovine - nabavke male vrednosti do 5.000,00 dolara
- 17 postupaka zahteva za podnošenje ponuda - nabavke vrednosti između 5.000,00 dolara i 50.000,00 dolara,
- jedan postupak za poziv za podnošenje ponude, tj. nabavka vrednosti preko 50.000,00 dolara

Bespovratna sredstva

EU PRO prevashodno primenjuje metodologiju dodele bespovratnih sredstava kojom se primaocima sredstava obezbeđuje „vlasništvo“ nad projektima, dok Program zadržava ulogu praćenja aktivnosti i savetodavnu ulogu. Stoga metodologija dodele bespovratnih sredstava predstavlja važan mehanizam za izgradnju kapaciteta i doprinosi održivosti. U skladu sa transparentnim postupkom selekcije korisnika bespovratnih sredstava, Program je tokom druge godine rada izdao sledeće sporazume o dodeli bespovratnih sredstava:

- 103 sporazuma o dodeli bespovratnih sredstava za mikro i mala preduzeća i preduzetnike;

- 19 sporazuma o dodeli bespovratnih sredstava za izradu geografskih informacionih sistema;
- 21 sporazum o dodeli bespovratnih sredstava za projekte socijalne kohezije u multietničkim opštinama;
- 20 sporazuma o dodeli bespovratnih sredstava za organizacije za podršku poslovanja;

Tokom 2019. godine Jedinica za administraciju grantova takođe je pružila podršku administrativnom upravljanju u devet Poziva za dostavljanje predloga projekata (PDP) i sporazuma o dodeli bespovratnih sredstava (SDBS)³³, verifikaciji finansijskih izveštaja i izveštaja o nabavkama³⁴, kao i obradi plaćanja³⁵, registraciji u sistemu PDV³⁶, nudila administrativnu pomoć u postupku evaluacije prijave za PDP i verifikacije budžeta, a i sprovodila revizije budžeta³⁷.

Izveštavanje i praćenje

EU PRO ima ugovornu obavezu da sačini Uvodni a potom kvartalne, godišnje i Završni izveštaj.

Tri kvartalna izveštaja sastavljena su tokom 2019. godine i UOP ih je sve jednoglasno usvojio. Navedeni izveštaji su predstavljeni ključnim korisnicima na sastancima UOP i javno su dostupni na internet stranici EU PRO. Prvi Kvartalni izveštaj obuhvatio je period od 1. januara do 31. marta 2019. godine, drugi je obuhvatio period od 1. aprila do 30. juna 2018, dok je treći obuhvatio period of 1. jula do 30. septembra 2019. Sva tri kvartalna izveštaja prikazuju pregled napretka i učinka, ažurirane informacije o pitanjima upravljanja, pregled rizika i problema, razmatranja u pogledu kvaliteta i održivosti, uvid u ključne međuciljeve koje treba ostvariti u narednom periodu izveštavanja i informacije o naučenim lekcijama.

Ovo je drugi Godišnji izveštaj i njime je obuhvaćen period od 1. januara do 31. decembra 2019. Izveštaj ima istu strukturu kao i kvartalni izveštaji, ali sadrži niz aneksa u kojima se pruža dublji uvid u rad Programa i revidirani opšti Plan rada.

Zaposleni u EU PRO sačinjavaju mesečne izveštaje i nedeljne preglede najnovijih događaja. Program takođe priprema mesečne izveštaje za UNOPS u Srbiji i, premda po ugovoru nije u obavezi da to čini, može da ih dostavlja MEI i donatoru na njihov zahtev.

Rizici i problemi

Moguće je da se dinamika sprovođenja lokalnih infrastrukturnih projekata uspori zbog slabog kvaliteta projektno-tehničke dokumentacije. Kvalitet projektno-tehničke dokumentacije se pokazao nedovoljnim u nekoliko lokalnih infrastrukturnih projekata. To je prouzrokovalo kašnjenja u pripremi projektno-tehničke dokumentacije za tendere i rezultiralo nepoklapanjima sa procenjenim vrednostima radova. U odgovoru na ovu situaciju, inženjeri Programa su u bliskoj saradnji sa lokalnim samoupravama radili na poboljšanju projekata, što je prouzrokovalo kašnjenja u pripremi tehničke specifikacije. Varijacije u procenjenim troškovima ublažene su povećavanjem doprinosa opština u udelu troškova.

³³ Formulisanje planova detaljne regulacije (PDP 01-2018), Izrada izvođačkih projekata za projekte ekonomske infrastrukture (PDP 02-2018), Projekti ekonomske infrastrukture (PDP 03-2018), Lokalni infrastrukturni projekti (PDP 04-2018), Nabavka opreme i pružanje usluga preduzetnicima, mikro i malim preduzećima - Faza I i Faza II (PDP 05-2018), Uvod i izrada geografskih informacionih sistema (PDP 08-2018), Fjačanje socijalne kohezije u multietničkim opštinama (PDP 09-2018), Organizacije za podršku preduzećima (PDP 05-2019), Drugi javni poziv za dostavljanje predloga projekata za nabavku opreme i pružanje usluga preduzetnicima, mikro i malim preduzećima (PDP 10-2019)

³⁴ Verifikacija 110 finansijskih izveštaja / izveštaja o nabavkama

³⁵ 275 Zahteva za plaćanje prve i druge rate

³⁶ 216 registracija u sistemu PDV

³⁷ 23 revizije budžeta i produžetaka trajanja projekta

Iako opravdan, niži broj odobrenih projekata koje su dostavili preduzeća i preduzetnici mogao bi da utiče na slabiji odziv u budućim pozivima. Za pomoć preduzećima je posebno bitno bilo smanjenje rizika od neuspeha ili nenamenske upotrebe sredstava, te je ovim upravljano kroz proces stroge evaluacije i praćenja, što je kao rezultat imalo nižu prolaznu stopu projekata od 23% za projekte predložene za finansiranje kao rezultat prvog Poziva za MMP. U cilju ublažavanja rizika od slabijeg odziva u drugom Pozivu, Program je implementirao pažljivo osmišljenu komunikacionu kampanju koja uključuje priče preduzetnika-korisnika i direktnu komunikaciju sa preduzećima - potencijalnim kandidatima, putem saopštavanja informacija o dostupnoj mogućnosti. Pristup se pokazao uspešnim, uz prijem 551 prijave u odgovoru na poziv.

Zahtevni mehanizmi za izradu i sprovođenje projekata mogu predstavljati preveliko opterećenje preduzetnicima i preduzećima. Dvanaest od 106 preduzeća kojima su odobrena sredstva su se odmah po dodeli sredstava povukla iz sprovođenja projekata. Glavni navedeni razlozi za to su promene poslovnog pristupa ili značaja odobrene intervencije, kao i priznanje da firme-korisnici nemaju kapacitete da izvrše ugovore o dodeli bespovratne pomoći i da se obavežu na postizanje projektovanih rezultata. Iako Program možda neće sniziti zahteve u pogledu izvršenja ugovora o dodeli bespovratne pomoći, očekivanja se više saopštavaju tokom promocije Poziva. Slično tome, Program je pojednostavio proces prijave u drugom pozivu za MMP kroz smanjenje količine prateće dokumentacije.

Veliko interesovanje preduzeća i preduzetnika za Program u kombinaciji sa nižim prosečnim iznosom traženih sredstava može za rezultat imati značajno veći broj podržanih projekata. Uspesnu implementaciju prvog Poziva za MMP pratilo je veliko interesovanje u drugom Pozivu za MMP, što je dalo rezultat u 551 dostavljenoj prijavi. To će, u kombinaciji sa nižim prosečnim iznosom traženih sredstava od 24.000 po projektu, najverovatnije uroditi značajno višim brojem podržanih projekata. Postavljeni cilj od 150 projekata za ovu aktivnost će najverovatnije biti nadmašen za najmanje 33%, što programskom timu donosi povećanje obima posla i radnog opterećenja. Za sada rizik je ublažen angažovanjem većeg broja spoljnih saradnika koji pomažu u procesu evaluacije.

Lokalni izbori najavljeni za proleće 2020. godine bi mogli da uspore napredovanje aktivnosti koje sprovode lokalne administracije. Program je odobrio 96 projekata za izvođenje u 56 lokalnih administracija, a od toga je 11 i zaključeno tokom 2019. S obzirom na to da su lokalni izbori najavljeni za april 2020. godine, može se desiti da tempo sprovođenja projekata opadne tokom predizborne kampanje. Štaviše, pošto Program planira da oglasi poslednji Poziv usmeren ka lokalnim samoupravama, prioritizacija projekata predloženih za finansiranje će možda biti pod uticajem politike više nego inače. Na kraju, kadrovske promene u lokalnim administracijama mogu doneti sa sobom i nova odlaganja realizacije. U cilju ublažavanja ovog rizika, Program ulaže dodatne napore da se - gde god je to moguće - projekti privedu kraju tokom prvog kvartala 2020. godine. Pored toga, procenjuje se i potreba za ograničenim produžetkom vremena bez dodatnih troškova.

Kvalitet

Učesnici obuka i sastanaka u organizaciji Programa kroz pozitivne evaluacione liste u kontinuitetu potvrđuju kvalitet organizovanih događaja i obezbeđenih materijala. Na primer, obuke za organizaciju sastanaka i facilitaciju aktera ranog javnog uvida u planove detaljne regulacije, održane tokom februara 2019. godine su pozitivno ocenjene sa prosečnom ocenom od 4,89 od mogućih 5,00, pri čemu se ističu kvalitet sadržaja obuke i postignutih ciljeva obuke, pored drugih elemenata poput materijala za obuku i metoda.

Slično, evaluacije informativnih sesija održanih u vezi sa Pozivom za MMP i OPP kojima je pristustvovalo 985, odnosno 134 učesnika i učesnica, potvrđuju da je preko 95% učesnika i učesnica ocenilo sesije kao veoma korisne ili korisne, što opet doprinosi potvrdi kvaliteta obezbeđenih materijala i metoda.

Program obezbeđuje dokaze o primeni načela kontrole kvaliteta kroz transparentnost procesa selekcije kandidovanih predloga projekata u okviru poziva za dostavljanje predloga projekata, evaluaciju njihovog značaja za rezultate Programa i, naposljetku, kroz njihovo prihvatanje od strane Upravnog odbora Programa. Program nakon usvajanja na UOP a pre potpisivanja ugovora sprovodi dubinsku reviziju usvojenog predloga projekta kako bi se sa dobitnicima sredstava potvrdile ugovorne obaveze, kao i unapredio kvalitet rešavanjem potencijalnih nedefinisiranosti, odnosno nedoslednosti u predlogu. Detaljnijim obrazloženjem ključnih aktivnosti, boljim definisanjem kriterijuma i procesa selekcije korisnika i jačanjem aspekata održivosti dovodi se do efikasnijeg i uspešnijeg sprovođenja projekata, obezbeđuje postizanje planiranih rezultata i unapređuje se pozitivni uticaj na ciljne grupe.

Program kroz pomno praćenje i koordinaciju pruža kontinuiranu podršku dobitnicima bespovratnih sredstava tokom realizacije ugovora o dodeli sredstava. Inženjeri EU PRO posećuju infrastrukturne projekte barem dvonedeljno tokom trajanja građevinske sezone. Nalik tome, sve druge intervencije koje dobijaju podršku Programa prate se u odnosu na utvrđene međuciljeve. Ulažu se dodatni napori na izgradnji kapaciteta timova za implementaciju grantova, čime se takođe doprinosi održivosti.

U nekim slučajevima spoljni tehnički organi potvrđuju kvalitet podržanih projekata. U tom pogledu, plan detaljne regulacije Starog Grada u Užicu, čija se izrada sprovodi kroz Program, dobio je drugu nagradu u kategoriji planova detaljne regulacije u konkurenciji 26 planova poslatih iz mesta širom Srbije na jednoj od najistaknutijih urbanističkih manifestacija u regionu, 28. Međunarodnom salonu urbanizma održanom 8. novembra u Nišu³⁸.

UNOPS je sproveo četiri kvartalne provere kvaliteta Programa tokom 2019. godine, čime se potvrdilo da se Programom upravlja u skladu sa korporativnim zahtevima.

Održivost

Projektne aktivnosti po samoj svojoj prirodi doprinose svim ciljevima održivog razvoja (COR), konkretno COR u vezi sa dobrim zdravljem i blagostanjem (COR3), kvalitetnim obrazovanjem (COR4), rodnom ravnopravnošću (COR5), čistom vodom i sanitarnim uslovima (COR6), dostupnom i obnovljivom energijom (COR7), industrijom, inovacijama i infrastrukturom (COR9) kao i smanjenjem nejednakosti (COR10).

Realizacija EU PRO Akcionog plana za rodnu ravnopravnost (ARR) napreduje³⁹, što dodatno doprinosi unapređenju rodničkih aspekata u aktivnostima Programa i podiže nivo svesti o pitanjima roda među zaposlenima. Program se pobrinuo da urodnjavanje bude sastavni deo svakog objavljenog PDP, tako što predviđa davanje dodatnih bodova predlozima projekata koji doprinose promovisanju rodne ravnopravnosti (RR). Na primer, poslednji objavljeni PDP za podršku preduzetništvu podsticao je promociju ženskog preduzetništva i RR tako što je dodeljivao dodatne poene preduzećima-kandidatima u vlasništvu žena i predlozima kojima je predviđano zapošljavanje, odnosno neka druga korist za žene. Kandidati su na ovaj način bili motivisani da ugrade inicijative za RR u predloge svojih projekata.

³⁸ Source: <https://www.uziceglasnatabla.com/ii-nagrada-na-medjunarnom-sajmu-urbanizma-u-nisu/> <https://www.tv5.rs/2019/11/15/jp-uzice-razvoj-dobilo-nagradu-za-izradu-plana-detaljne-regulacije-stari-grad/>

³⁹ [Annex V Att.5.1 EPR Gender Plan status v3 Dec 19](#)

Program u saradnji sa Programom Swiss PRO nastavlja da pruža podršku LSU da elemente RR inkorporiraju u odobrene projekte lokalne infrastrukture u okviru aktivnosti vezanih za dobro upravljanje. Pored toga, svi zaposleni u EU PRO su završili obavezan kurs o rodnoj ravnopravnosti a njih 79% i preporučene kurseve o toj temi. Zaposleni su takođe učestvovali i u predstavljanju novih smernica UNOPS o urodnjavanju u projektima koju je organizovala kontakt osoba za rodna pitanja projektne kancelarije u Republici Srbiji.

Program kroz aktivnosti obezbeđuje implementaciju sva tri stuba održivog razvoja kako u fazama razvoja i projektovanja, tako i kasnije u fazi sprovođenja.

Procesom usvajanja planske dokumentacije putem ranog javnog uvida i učešće relevantnih aktera obezbeđuje se socijalna održivost u najranijoj fazi planiranja. Socijalna održivost će se obezbediti u kasnijim fazama, kroz otvaranje potencijalnih radnih mesta stvorenih završenim aktivnostima koja su bila predviđena u planskoj i projektnoj dokumentaciji. Sprovođenje infrastrukturnih projekata već ostvaruje uticaj u smislu povećanja konkurentnosti koja će dati rezultate u otvaranju radnih mesta tokom prve godine nakon sprovođenja Programa, kada bude moguće merenje punih efekata. Pored svega navedenog, Program usmerava podršku na marginalizovane grupe koje žive u multietničkim zajednicama, te se očekuje da će lokalnim infrastrukturnim projektima ostvariti društveno-ekonomsko osnaživanje ugroženih grupa na duži rok (završenim renoviranjem škole i predškolske ustanove u Balajncu su već stvoreni bolji i jednaki uslovi za obrazovanje romske dece u opštini Merošina).

Program izradom strateških procena uticaja na životnu sredinu u fazi planiranja obezbeđuje ekološku održivost. Program primenom pravnog okvira u fazama projektovanja i sprovođenja obezbeđuje da ne bude uticaja na prirodnu sredinu ili da taj uticaj bude smanjen, i to kroz pravilnije rešenja u fazi planiranja kojima se postiže energetska efikasnost, kao i proverom da li se LSU bave načelom zaštite životne sredine tokom cele faze implementacije.

Sve infrastrukturne aktivnosti promovišu konkurentnost i lokalni privredni rast, čime se gradi ekonomska stabilnost. Efektivnost će kroz porast životnog standarda i kvaliteta života ostvariti uticaj na rast BDP *per capita*.

Naučene lekcije

Uvođenje uslova da se prva tranša sredstava prebaci korisnicima tek nakon što uplate svoj doprinos troškova pokazalo se efikasnim. Naime, pošto postoje različiti mehanizmi za obezbeđivanje finansiranja od strane Programa, od kojih je jedan obaveza dva potpisa na računu projekta u banci, EU PRO je imao razne pristupe uslovima za prenos sredstava iz Programa. U slučaju grantova odabranih kroz pozive za infrastrukturu, dobitnici sredstava su obavezivani da izvrše prenos iznosa svog udela u troškovima kao preduslov za drugu tranšu koja se daje preko Programa, dok je kod grantova odabranih kroz poziv za preduzeća ovo bio preduslov za prenos prve tranše iz Programa. Mada postoje razlozi za i protiv oba ova pristupa, potonji je dao bolje rezultate, pošto je ubrzao proces obezbeđivanja obaveznih sredstava za udeo troškova kod korisnika.

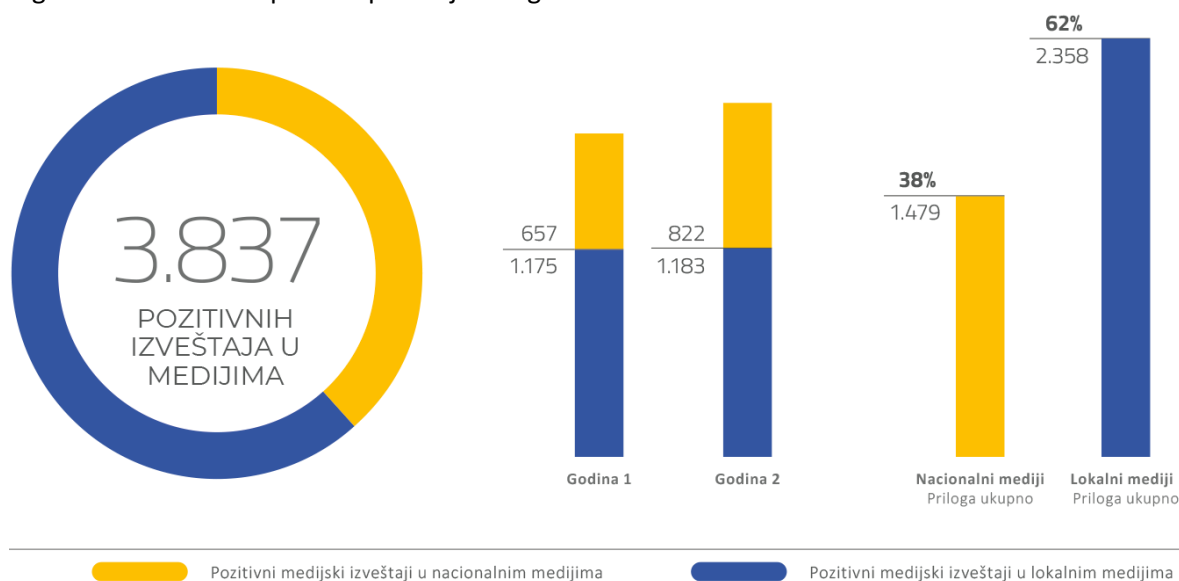
Proveru projektno-tehničke dokumentacije bitne za predlog projekata treba uvesti tokom evaluacije samih predloga projekata. Iskustvo je pokazalo da u mnogim slučajevima kvalitet projektno-tehničke dokumentacije koja je osnov projekata odabranih za implementaciju nije na zadovoljavajućem nivou, tj. da sadrži manje detalja i da procene vrednosti nisu ažurirane, što onda stvara dodatna kašnjenja u implementaciji. Tokom procesa evaluacije treba odvojiti dodatno vreme za lokacijske posete svim kandidatima ne bi li se proverile tvrdnje iz njihovih predloga i kvalitet dostupne projektno-tehničke

dokumentacije. Javni pozivi treba da sadrže i proširene opise planiranih troškova povezanih sa infrastrukturnim projektima, koji treba da budu usklađeni sa standardnim sadržajem rezimea projekta.

Komunikacija i vidljivost

Sve aktivnosti i rezultati EU PRO su tokom godine promovisani putem tradicionalnih medija. Izdato je trideset jedno saopštenje za štampu i devet medijskih priloga što je generisalo 2005 medijskih izveštaja, od kojih je 822 (41 odsto) bilo na medijima sa nacionalnom pokrivenošću, dok je 1183 (odnosno 59 odsto), bilo izdato na regionalnim i lokalnim forumima.⁴⁰ To predstavlja dvostruko povećanje broja napisa u medijima, kako ukupno tako i konkretno na nacionalnim medijima u poređenju sa izveštavanjem tokom druge godine prethodnog Programa, Evropskog PROGRES-a (1070 napisa u medijima, od kojih 426 na nacionalnim medijima). Četrdeset dva odsto (42%) navedenih napisa je prenosilo saopštenja za štampu Programa doslovno.

Usled bog broja projekata i visine sredstava opredeljenih za njihovu realizaciju, daleko najveći broj medijskih izveštaja, konkretno 889 priloga, fokusirao se na podršku izgradnji infrastrukture i projektima odobrenim u okviru pet javnih poziva. Kao i uvek, veliko interesovanje izazvali su poseta Šefa Delegacije EU programkim opštinama i događaji sa visokim zvanicama, što je predstavljeno u 340 medijskih izveštaja, dok je u 625 predstavljena podrška mikro i malim preduzećima, od čega se 240 odnosilo na drugi PDP za nabavku opreme i pružanje usluga MMP.

Pored toga organizovano je i osam intervju medijima, od čega su četiri emitovana na TV i radijskim stanicama sa nacionalnom pokrivenošću, konkretno na Radio Televiziji Srbije i Radio Beogradu, dok je jedan intervju organizovan sa Šefom Delegacije Evropske unije za regionalni internet portal Južne vesti. Internet stranica EU PRO je tokom godine redovno ažurirana i zabeležila je više od 100.000 poseta od preko 60.000 jedinstvenih posetilaca. U vezi s tim, očekivano je da je daleko najposećenija stranica internet prezentacije Programa upravo stranica posvećena javnim pozivima, koja je zabeležila 21.647 posetilaca.

Broj pratilaca naloga Programa na Fejsbuku i Tviteru je tokom 2019. godine porastao do brojki od 16.000, odnosno 1000 do decembra 2019, što je povećanje od 62, odnosno 16,5 odsto. Fejsbuk stranica je i dalje najefikasniji kanal komunikacije u okviru Programa jer su objave stigle do 887.995 ljudi i privukle 3908 „lajkova“ objava.

⁴⁰ Podaci obuhvataju period 1. januar - 30. novembar 2019.

Ukupno je organizovano dvanaest događaja i poseta sa visokim zvanicama od kojih su tokom 2019. na četiri prisustvovali predstavnici DEU i MEI. Među njima su šest događaja visokog nivoa na kojima je prisustvovalo preko 500 aktera Programa i korisnika, kao i šest terenskih poseta na visokom nivou na celom Području odgovornosti (PO) programa EU PRO.

100.589

POSETA STRANICI TOKOM
PERIODA IZVEŠTAVANJA

62.599

POSETILACA STRANICI TOKOM
PERIODA IZVEŠTAVANJA

16.000

PRATILACA

1.000

PRATILACA

Pripremljeno je ukupno trideset šest (36) brifinga i pregleda projekata u vezi sa programom EU PRO i PO na zahtev Delegacije Evropske unije (DEU) i Ministarstva za evropske integracije (MEI), a u razne svrhe. Devetnaest brifinga i sedamnaest pregleda projekata pripremljeno je na zahtev Delegacije Evropske unije (DEU) i Ministarstva za evropske integracije (MEI), a u razne svrhe – događaji i posete visokog nivoa, doprinos opštom pregledu razvoja na republičkom nivou, izveštaji i statistički prikazi, odnosno ažuriranje informacija o privrednom, društvenom i političkom razvoju.⁴¹ Transparentnost svih postupaka selekcije dobitnika sredstava nakon PDP pojačana je izradom i objavljivanjem pet tabaka sa informacijama o rezultatima. <https://www.eupro.org.rs/en/svirezultati/rezultati>

Najviše truda je uloženo u promovisanje dve sektorske kampanje - drugi javni Poziv za dostavljanje predloga projekata za nabavku opreme i pružanje usluga preduzetnicima, mikro i malim preduzećima (PDP MMP) i likovni konkurs za kalendar za 2020. godinu. Obe su obuhvatale izradu vizuelnog identiteta, opsežnu kampanju na tradicionalnim i društvenim medijima, izradu raznih štampanih i onlajn komunikacijskih materijala i direktan terenski rad putem 13 informativnih sesija širom PO, elektronsku poštu i poštu. Svih 13 sesija u organizaciji Sektora bile su najavljene i medijski pokriveno što je, pored saopštenja za štampu kojim su saopšteni rezultati poziva, dalo rezultat u 225 medijska izveštaja.

Što se tiče društvenih medija, ukupno 302 objave na Fejsbuku su lajkovane 3908 puta i privukle su 14.829 lajkova stranice i 14.974 pratilaca. Slično ovom, 155 tvitova lajkovano je 1373 puta i podeljeno 600 puta - što je privuklo 984 lajka, dok je petnaest objava na Instagram stranici Programa dobilo 648

⁴¹ Pregled komunikacija može se videti ovde: [Aneks IV, Prilog 4.1](#)

lajkova i 2537 pregleda. Sama stranica je dobila 2394 nova pratioca. I konačno, stranicu na Jutjubu sadrži i osam promotivnih spotova za MMP PDP i snimak *online* informativnih sesija koje su privukle blizu 10,000 pregleda.

Direktan medijski plasman obuhvatao je isticanje veb-banera na šest ključnih poslovnih internet portala, što je generisalo 476.647 utisaka i 937 klikova. Pored ovoga, emitovana su dva promotivna video spota 352 puta na deset regionalnih i lokalnih TV stanica, dok je u istom periodu radio spot emitovan 200 puta na dve stanice sa nacionalnom pokrivenošću i 15 regionalnih radio stanica.

Program je redovno proizvodio i distribuirao različite formate promotivnog materijala kojim je dozeo do hiljada korisnika i korisnica i kojim se obezbeđivala doslednost primene brenda u skladu sa skupom komunikacionih smernica EU. U decembru 2019. godine Program je napravio praznične čestitke i VIP novogodišnji pakete koji su tokom praznične sezone dostavljeni na adresu 300 partnera iz Delegacije EU, Vlade, LSU i drugih razvojnih aktera. Elektronska verzija čestitke poslata je na preko 1000 e-mail adresa. Druga anketa Programa o stavu građana prema evropskim integracijama objavljena je 31. decembra i zatvoriće se krajem februara 2020. godine nakon prikupljanja 1000 mišljenja.

Plan rada

Prema planu rada EU PRO⁴² za period između 1. januara do 30. marta 2020, ključni međuciljevi su sledeći:

Rezultat 1 Poboljšana tehnološka struktura MSP i njihova sposobnost da povećaju svoj udeo na tržištu

Aktivnost 1.1 Praćenje i podrška zaključenju i administrativnom zatvaranju grantova odobrenih u okviru prvog Poziva za dostavljanje predloga projekata za nabavku opreme i pružanje usluga za mikro i mala preduzeća; završetak evaluacije prijave dostavljenih u okviru Drugog poziva za dostavljanje predloga projekata za nabavku opreme i pružanje usluga za mikro i mala preduzeća; praćenje i podrška implementaciji grantova u okviru Drugog poziva za dostavljanje predloga projekata za nabavku opreme i pružanje usluga za mikro i mala preduzeća.

Aktivnost 1.2 praćenje i podrška implementaciji grantova organizacijama za podršku poslovanju

Rezultat 2 Poboljšani uslovi za poslovanje kroz efikasnije pružanje administrativnih usluga, bolje upravljanje zemljištem i konkretne investicije u infrastrukturu

Aktivnost 2.1.1 Praćenje aktivnosti u vezi sa implementacijom 19 projekata za unapređenje i razvoj GIS-a.

Aktivnost 2.1.2 Praćenje aktivnosti u vezi sa implementacijom 16 projekata za izradu PDR i obezbeđivanje uspešnog administrativnog zatvaranja tri završena granta.

Aktivnost 2.1.3 Praćenje aktivnosti u vezi sa implementacijom 16 projekat za izradu projektno-tehničke dokumentacije za ekonomsku infrastrukturu i obezbeđivanje uspešnog administrativnog zatvaranja tri završena granta.

Aktivnost 2.2 Praćenje aktivnosti u vezi sa implementacijom četiri projekta poslovne infrastrukture i obezbeđivanje uspešnog administrativnog zatvaranja pet završenih grantova.

⁴² Plan rada za prvi kvartal 2020. može se videti ovde: Aneks IV, Prilog 5.2

Rezultat 3 Bolja socijalna kohezija i unapređeni uslovi života kroz poboljšanje javne infrastrukture manjeg obima i unapređenje društvenih odnosa

Aktivnost 3.1 Praćenje aktivnosti u vezi sa implementacijom 22 projekta lokalne infrastrukture i obezbeđivanje uspešnog administrativnog zatvaranja 15 završenih projekata; priprema i oglašavanje poziva za dostavljanje predloga projekata za nepotrošena sredstva po odobrenju UOP

Aktivnost 3.2 Redovno praćenje 21 projekta u okviru PDP za jačanje socijalne kohezije i projekta učenja jezika, obezbeđivanje nesmetane implementacije i završetak u skladu sa ugovornim obavezama

MLO – napredak na osnovu pokazatelja

Legenda

	Aktivnost je završena, a rezultati ostvareni u skladu sa postavljenim ciljevima
	Aktivnost napreduje u skladu sa planom
	Aktivnost napreduje sa zakašnjenjem koje je pod kontrolom
	Aktivnost je kritična

Opšti cilj: Doprineti uravnoteženom društveno-ekonomskom razvoju u Srbiji	
60. mesto u Izveštaju o indeksu globalne konkurentnosti do kraja Programa	Srbija je rangirana na 72. mestu u Izveštaju o indeksu globalne konkurentnosti za 2019. godinu, zabeleživši pad od sedam mesta u poređenju sa 65. mestom 2018. godine. Zemlja je, međutim, napredovala prema osam pokazatelja i zadržala isti indeks, te se pad na listi pripisuje većem broju ocenjenih zemalja.
Ukupni doprinos MSP u izvozu povećan za 3% do kraja Programa	Zavod za statistiku Republike Srbije je 2019. godine registrovao spoljni promet robe u vrednosti 19.639,8 miliona dolara. Kada se uporedi sa polaznom tačkom iz 2017. godine od 16,997 miliona dolara, ukupno povećanje izvoza je 15,49%. Pored toga, vrednost izvoza podržanih MMP povećana je za 25,7%, od 4,16 miliona evra 2018. godine do 5,24 miliona evra 2019.
Svrha projekta Povećati konkurentnost i socijalnu koheziju manje razvijenih oblasti boljim tržišnim pozicioniranjem i konkurentnijim malim i srednjim preduzećima (MSP) kao i razvijanjem/poboljšanjem poslovnih mogućnosti i socijalne infrastrukture.	
Najmanje 95% MSP podržanih u okviru Programa povećalo je odnos bruto dodate vrednosti i zaposlenih kao rezultat pomoći Programa	Podrška Programa MSP počinje u prvom tromesečju 2019. Podaci sa finansijskim izveštajima za 2019. godinu će biti dostupni do kraja marta 2020.
1000 novozapooslenih kao direktan/indirektan rezultat pomoći Programa	Kao rezultat pomoći MSP otvoreno je 227 novih radnih mesta (od čega 108, odnosno 47,6%, žene) u 93 preduzeća korisnika. Pored toga, Program je do sada indirektno doprineo otvaranju još najmanje 200 radnih mesta, kao rezultat projekata ekonomske infrastrukture. U Programu se procenjuje da će biti otvoreno najmanje 1700 novih radnih mesta kad se zaključi svih devet projekata poslovne infrastrukture.

REZULTAT 1	
Poboljšana tehnološka struktura MSP i njihova sposobnost da povećaju svoj udeo na tržištu	
Aktivnost 1.1 Do 150 MSP podržanih kroz aktivnosti Programa	<p>Sto šest grantova je dodeljeno kao rezultat prvog Poziva za MMP, od kojih su 12 otkazali implementaciju. Preostala 94 projekta su u toku, od kojih su 19 završili aktivnosti u 2019. godini.</p> <p>Pored toga, primljena je 551 prijava u odgovoru na drugi Poziv za MMP i očekuje se da će najmanje 100 biti predloženo za finansiranje nakon završetka evaluacije, što se očekuje u drugom tromesečju 2020. godine.</p>
Aktivnost 1.2 Do 20 OPP/NVO podržanih kroz aktivnosti Programa	Dvadeset projekata koje su dostavile organizacije za podršku preduzećima se sprovodi.
REZULTAT 2	
Poboljšani uslovi za poslovanje kroz efikasnije pružanje administrativnih usluga, bolje upravljanje zemljištem i konkretne investicije u infrastrukturu	
Aktivnost 2.1.1 Do 20 LSU podržanih u digitalizaciji i ažuriranju geoprostornih podataka tokom implementacije Programa	U toku je realizacija devetnaest ugovora o dodeli bespovratnih sredstava u 34 programske lokalne samouprave u cilju digitalizacije i ažuriranja geoprostornih podataka.
Aktivnost 2.1.2 Do 50 LSU podržanih u izradi PDR tokom implementacije Programa	U toku je realizacija devetnaest ugovora o dodeli bespovratnih sredstava za izradu planova detaljne regulacije u 19 programskih lokalnih samouprava. Tri projekta su završena tokom perioda izveštavanja.
Aktivnost 2.1.3 Tehnička dokumentacija izrađena za do deset projekata ekonomske infrastrukture u vezi sa privrednim razvojem	U toku je realizacija dvanaest ugovora o dodeli bespovratnih sredstava za izradu projektno-tehničke dokumentacije. Tri projekta su završena tokom perioda izveštavanja.
Aktivnost 2.2 Do šest projekata ekonomske infrastrukture sa ekonomskim efektima podržano do završetka Programa.	U toku je realizacija devet ugovora o dodeli bespovratnih sredstava za implementaciju projekata razvoja poslovne infrastrukture. Pet projekata je završeno tokom perioda izveštavanja.
REZULTAT 3	
Bolja socijalna kohezija i unapređeni uslovi života kroz poboljšanje javne infrastrukture manjeg obima i unapređenje društvenih odnosa	
Aktivnost 3.1 Do 35 projekata razvoja javne infrastrukture koji doprinose poboljšanju uslova života sprovedeno do završetka Programa.	Dodeljeno je trideset sedam ugovora o dodeli bespovratnih sredstava za sprovođenje projekata razvoja javne infrastrukture. Deset od navedenih 37 projekata je završeno 2019. godine.
Aktivnost 3.2 Do 34 projekta kojima se podstiče inkluzija u društvo, međuetnička saradnja i socijalna kohezija u	Dvadeset dva projekta jačanja socijalne kohezije u multietničkim zajednicama odobreno je za finansiranje, od čega je dodeljen 21 ugovor o dodeli bespovratnih sredstava, pošto jedan od predloženih korisnika nije odgovorio na zahtev za pojašnjenjem. Navedeni projekti se sprovode u 17 opština.

multietničkim LSU sprovedeno do završetka Programa.	
---	--